

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Ivsta Reipvb. Christianæ In Reges Impios Et
Haereticos Avthoritate: Iustissimaque Catholicorum ad
Henricum Nauarræum & quemcunque hæreticum à regno
Galliæ repellendum confœderatione ; Liber**

Rainolds, William

Antverpiae, 1592

Capvt VIII. Rex hæreticus per Pontifices excommunicari, & iure regio
alioqui debito iustè priuari potest.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63183](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63183)

is capita: cum omnes notæ, omnes descriptiones, omnia nomina quæ hæreticis tribuit spiritus sanctus, abundè cõuincant hæreticum Catholicis non magis debere præesse, quàm lupum ouibus, belluas hominibus, leprosos sanis, meretrices virginibus, mortuos viuis, noctem luci, Belial Deo, Antichristum Christo. Quamobrem si ea quæ impendit pericula, à vobis, à repub. ab ecclesia non modò Gallicana sed Christiana per Europam tota auertere intenditis, si Christianorum qui adhuc remanent saluti consulere, si sacrilegia, incestus, & blasphemias cerèd sequuturas præcauere, si Mahometismum ingruentem & grassantem coërcere Christianismum apertis viribus opprimat & suffocet, si statuta patriæ, regum vestrorum, & Parlamentorum, si veterum, Imperatorum Christiana edicta, si Ecclesiasticos canones, si Dei ipsius expressas leges tueri vultis, si vos ipsos liberos præstare ab infanda & multiplici scelere quod ex his omnibus contemptis apud Deum totamque posteritatem vestram & orbem Christianum contrahatis necesse est; illud stabile, ratum, fixumque sine vlla quæstione in animis vestris insideat, hæreticum quocunque se nomine iactat, & quocunque se sanguine venditat, nunquam esse in Christianissimi Galliarum regis folio collocandum.

Rex hæreticus per Pontifices iustè excommunicari, & iure regio alioqui debito priuari potest.

CAPVT. VIII.

I Rex etsi maximè à Christianis honoretur, idque merito, quamdiu officio suo recte fungitur: tamen cum vel limites potestatis sue transgreditur, vel eo abutitur contra religionem Catholicam, valde est despiciendus; exemplo. D.

Hh 5

Hilarij

Hilarij, Babyle Martyris D. Chrysofomi, Athanaſij, Iulij
ri, omniumque Veteris Teſtamenti prophetarum,

2. In veteri Synagoga figura Eccleſie ſupremum
iudicium controuerſiarū de lege & ritibus eius erat pontifi-
ces; iuxta quorum ſententiam, deficientes à lege morte
plectebantur non ſolum priuati homines, ſed etiam
principes, & ciuitates, vel prouincia tota.

3 Quoniam autem reges tyrannici potentia ſua iudicium
legis declinabant, vt Saul, Ieroboam, Baaba, Achab, & ſimiles:
ideo propheta extraordinario quadam ratione ſententiam
legis, idque maiori cum grauitate in eos pronun-
quebantur.

4 Et tamen aliqui reges etiam à Pontificibus iudicium
legis ordinarium præſcriptum depoſiti ſunt, vt Ozias
Athalia.

5 Eadem poteſtas ad Pontificatum noui teſtamenti tranſ-
ſata eſt; potiffimum ad Petrum eiusque ſucceſſores, quibus
Chriſtus attribuit plenam & ſupremam Eccleſie gouernan-
nanda poteſtatem.

6 Praxis Apoſtolorum in primitiua Eccleſia, ipſarumque
Eccleſie & Eccleſiaſtici ſtatus natura formaque, probat
non minus quam alios Chriſtianos eſſe Eccleſie & Apoſto-
licorum cenſuræ ſubiectos.

7 Vnde factum eſt vt ob generale Eccleſie bonum, Pontifi-
ces ereptum Græcis Imperium Occidentis, controuerſum
Francis: & à Francis de generantibus tranſtulerint ad Ger-
manos: orbe Chriſtiano, ipſiſque adeo Græcis & Francis
mutationes approbantibus. Multique in Europa à Pontifi-
bus creati ſunt reges, quorum poteſtas & vnctio imprimis
fertur ad Catholica fidei deſenſionem.

8 Quamuis autem inter Chriſtianos, reges creati
ſunt abſque conſilio vel authoritate Pontificis ſummi; ta-
men inter eos nemo poteſt eſſe rex, qui non ſit ſub Pontificis
ſummo quoad ſpiritualem iuriſdictionem, & à quo poteſt
deponi ſi euadat hæreticus vel ſchiſmaticus; vt agitur de
emplo
riam
9 I
1. ob
10
tugall
poſſe à
tantu
11
illi, qu
ſueru
ter hæ
niuit.
12
uarre
plo Ep
canu
erga
cum
regno
erga
empl
13
terun
comp
14
uarr
ſum
co n
reliq
nulla
curr
tan
li à r

emplo Imperatorum Gratia, quibus propter heresim Imperium Occidentis iuste ablatum est.

9 Idem constat exemplo regum Francia, vt in Philippo 1. ob incestas nuptas excommunicato.

10 Idem ostenditur exemplis regum Anglia, Scotia, Portugallia, Polonia, & Imperatorum Germania. Regesque ita posse a Pontificibus regio iure priuari, censuit Ecclesia non tantum Latina, sed etiam Græca.

11 Optimi semper & mansuetissimi fuerunt Pontifices illi, qui Imperatores & reges excommunicarunt & deposuerunt, idque orbis Christianus approbavit, & reges propter heresim ita deponi posse in generalibus Concilijs destimuit.

12 Ad Episcopos Gallia, vt iure suo Episcopali cōtra Nauarreum vtantur, eumque denuntient esse anathema exemplo Episcoporum Hispania, & inhabilem ad regnum Gallitanum, exemplo Episcoporum Germania, qui ita se gesserunt erga Henricum Imperatorem Simoniacum & schismaticum: item exemplo Episcoporum Polonia, qui regem suum regno priuarunt ob iniustas rapinas. Idem praterea facere erga Nauarreū possunt & debent Galli Episcopi illustri exemplo & mandato D. Remigij eorum primatis & principis.

13 Nauarræus magis abdicari meretur quàm aliquis veterum regum hereticorum vel schismaticorum vt ex mutua comparatione liquet.

14 Conclusio monens Catholicos vt arceant à regno Nauarreum hereticum, exemplo hereticorum qui Catholicum suum regē nulla ratione volunt perferre: item quia heretico nulla obedientia debetur: tum quia Nauarræus nisi cum religionis & reipub. ruina non potest regnare: demque quia nulla sanguinis proximi cognatio quicquam inuat hereticum: adeo vt Gallicani Episcopi valde obligentur Nauarræo tanquam alteri Iudæ anathema dicere, eumque pro suauirili à regno Gallicano repellere.

Q V O D

VOD prudens Philosophus & ege-
 gius ille Romanæ eloquentiæ mag-
 ster dixit, *nihil esse difficilius quam à cogi-
 tudine oculorum aciem mentis abducere.*
 rem quamque suis propriis momentis acque pro-
 deribus æstimare, id quum multis in controuer-
 sit verum, tum in hac re quam nunc aggredior lo-
 gè est verissimum. Ita enim reges plarique auro su-
 gent ostroque decori, tot habent maiestatis glori-
 sa insignia, tales famulorū, satellitum, & procerum
 circumfusos greges, ita alicubi eorū nuda & vacua
 subfellia subditi etiā nobilissimi magnis honoribus
 afficiūt, ita eos progredientes faustis acclamatio-
 bus tanquam numina quædam prosequuntur, eos
 nunquam nisi in genua prostrati alloquuntur, ali-
 que multa exhibent summæ subiectionis & reuer-
 rentiæ admodū demisse signa vt vulgus hominū et
 stimet sub cælo nihil esse regio nomine diuinitatis
 nullam in terrapotestatem cum regali amplitudine
 conferendam. Huc accedit Christi, & Apostolorum
 rum, & Christianorum omnium consentiens præ-
 dicatio, quæ iubet Christianos *Cæsari dare quæ sunt
 Cæsaris: honorare regem vt aliorum summum & præ-
 cipem: Impiorum esse maiestatem contemnere: non
 nem animam potestatibus sublimioribus debere esse subie-
 tam,* & alia huius generis permulta, quibus Apostoli
 li hortabantur sui temporis Christianos, vt fideliter
 parerent Romanis Imperatoribus, etiam si Pagani
 more tamen tum reipublicæ Romanæ probato Im-
 perium Romanum, quod maiorem orbis cognita
 partem continebat administrantibus. Quæ omnia
 & si quæ alia vsquam vsurpantur, siue ad regiam
 maiestatem ornandam externæ pompæ & ceremoni-
 niæ, siue ad persuadendam subditis sinceram erga
 reges obedientiā deprōpta ex sacris literis vel Apo-
 stolorum

*Splendor
regis.*

In Angliā.

*Honor ve-
gibus debe-
tur.*

*Matth.
22.21.
1. Pe. 2.13
17.
2. Pet. 1.0.
Rom. 13.1*

stolorū Prophetarū præconia, vt quisque Christianus probat, ea que in Paganos quidem reges aptè, in Christianos autè multò plenius & perfectius quadrare iudicat; ita illud vnà cauendū est, ne isto externo splendore & fastu oculos nobis ita perstringi patiamur, vt non etiam mentis aciem ad verum regis officium, officijque limites expendendos conuertamus: neue quæ generaliter & vniuersè de regibus dicuntur, ea de singulis regibus semper & quocunque modo se gerant erga suos, & quocunque modo in repub. vel Ecclesiam peccant interpretentur. Hoc enim vt nimis iniuriosum est omnibus rebus pub. tū Paganis tū Christianis quæcunque à condito mundo optimis legibus tēperatè flourerūt (vti nos aliàs ostendimus) ita magis iniuriosum esset Ecclesiæ, in qua eminet tradita à Christo lesu potestas regali longè excellentior, & in qua Ecclesia, Christiani perpetuò crediderunt potentiam regis si quando is in officio exercèdo fidei Christianæ grauitè noceret, correctioni Ecclesiasticæ esse obnoxiam. Quam æquabilem mediocritatem tribuendi Ecclesiæ quod suum, & regi quod suum est, quasi iuxta verbum Christi, *quæ Cesaris Cesari, & quæ Dei Deo*, ita religiosè tenuerunt veteres Christiani, vt quamdiu reges sua regalia tractarent, Dei autem sacerdotibus quæ Dei erant relinquerent, nihil erat Christianis humilius, nihil mansuetius, nihil ad maximos honores regibus præstandos promptius atque paratius. Ita nimirum Christiana disciplina requirebat, id postulabat fides, id confirmauit laudatissima Christianorum omnis tēporis vita & cōsuetudo. Quum verò reges regressi se ta quæ illis Christiana religio circumdederat, aliquid moliebantur quod Christi honorem minueret, eius fidem læderet, Ecclesiæ eius iura infringeret. Christianos

*Suprà
cap. 2.*

*Regia potestas in
Ecclesia
subest Ec.
clesiasticæ.*

Math. 22.

*Rex hæreticus ab
optimis
Episcopis
maxime
contemp-
tus.*

stianos à recta ad Cœlum via in obliquos hæreticiorum tramites auerteret: quia hæc talia erant ad quæ regia potestas se non porrigebat, talia in quibus scriptura regibus non parere sed resistere iubet, in quibus obedientiam damnat, repugnantiam laudat, & magnis in cœlo præmijs remunerat; his temporibus nihil erat Christianis ad reges coarguendos liberius, nihil optimis Episcopis animosius, qui quod erant perfecta in Deum pietas flagrantiores omnibusque virtutibus cumulantes eo reges in officio suo contra Deum eiusque fidem delinquentes increpabant acrius & contentabant securius.

Cuius rei valde illustria exempla suppeditantur & scripturæ sacræ de varijs Prophetis summorum pontificibus acriter inuectis in impios sui temporis principes, & Ecclesiastica historia de Episcopis summa libertate insectantibus suæ temporis hæreticos reges atque Imperatores. Vide enim moderatissimus ille vir & Galliarum lumen Hilarius Pictaviensis Episcopus Imperatorem Constantium alloquitur. Proclamo (inquit) tibi Constanti quod Neroni loquutus fuisset, quod ex me Decianus & Maximinus audirent. Contra Deum pugnas contra Ecclesiam seuis, sanctos persequeris, predicantem Christi odis, religionem tollis, tyrannus non iam humanorum sed diuinorum. Hæc tibi cum multis communia sunt, at vero nunc propria tua accipe. Christianum te mentiris, Christi nouus hostis es, Antichristum præuenis & arcanorum eius mysteria operaris &c. & huiusmodi contento & stomachoso orationis genere pergit, Constantium Nerone, Decio, & Maximiano crudeliorem probans. Tu (inquit) Constanti omnium crudelitatum crudelissime, damno maiore in

Hilarius in
lib. contra
Constantiū
Augustin.

& venia minore quam Pagani illi persecutores deservis-
 subreps nomine blandientis, occidit specie religionis, Christi
 fide Christi mendax predicator extinguit. Scelestissime mor-
 tualium, omnia persecutionis mala ita teperas, vt excludas &
 in peccato venia & in confessione martyrium. Sed hac ille pa-
 ter tuus humanarum mortium docuit. &c. Ad hunc mo-
 dum integro libro contra hæreticū illum Impera-
 torem mansuetissimus Episcopus detonat. Et D.
 Chrysoströmus Babylam martyre propterea summis *Babylas.*
 laudibus celebrat, quod Decium Imperatorem, mul-
 tarum ciuitatum, multarum gentium, immensi exercitus Do-
 minum, quasi vile quoddam & nullius pretij mancipium, sic *Chrysostr.*
 impacta in pectus dextera è templo exegit, immensamque *tomio 5. lib.*
 famulorum circunstreptentium turbam, satellites hastatos, *contra Gen-*
 milites scutatos, Præsides ciuitatum, nobiles alios præeuntes, *tiles.*
 alios sequentes, seque denso numero vicissim urgentes, ip-
 samque in medio Imperatorem tanquam semi Deum auro
 gemmisque rutilantem contempsit, huncque vniuersum fa-
 stum non magis estimauit quam depictam in pariete imaginem.
 Idemque Chrysoströmus in historia Azariae ponti- *Chrysostr.*
 ficis Oziam regem sacerdotale munus inuadentem è *10. 1. ho-*
 templo expellentis omnium bonorum Episcopo- *mel.*
 rum officium & fortitudinem erga reges impios *5. de verbis*
 describens, Azarias (inquit) sacerdos post regem in *Isac.*
 templum ingressus est, non vt regem, sed vt profugum & *Azarias.*
 ingratum famulum eiecturus. Non aspiciebat princi- *Prouer. 19*
 patum fastum, non audiebat illud Salomonis, Minus regis
 sicut ira leonis: sed sublatis oculis ad verum regem coelorum,
 & illud tribunal considerans, impetum fecit in tyran-
 num. Nouerat enim quod comminatio regis similis sit ira
 leonis, duntaxat is qui terram spectarent. Verum homini qui *Rex hare-*
 celum haberet præ oculis, qui sic induxerat animum, vt *ticus tyran-*
 citus vitam deponeret quam sacras leges cõspiceret violari *nus quo-*
 quous cane vilior erat rex ille. Nihil enim imbecillius eo qui *uis cans vi-*
 dignas cõculcat leges; & qui committet peccatum seruus est pec- *lor D.*
 cati etiam *Chrysostr.*

etiamsi decem millia coronarum habeat in capite. Hic confidentia Azarias pontifex Oziam regem adortus est. Et D. Chryſtoſtomus ipſe à tota Eccleſia rificè prædicatur, quòd non minori conſtantia doxiæ Imperatrici eiusque coniugi Arcadio ſe poſuerit. Ambroſius quod Iuſtinæ & Valentini obſtinatam voluntatem ſua Episcopali fortitudine fregerit, & Theodoſium ob eadem Theodoſium cenſem extra Eccleſiam proiecerit, & poſt diuturnam octo menſium pœnitentiam, deprecanti ſuam & ut in Eccleſia admitteretur ſupplicati, concesserit. Nec minori fiducia ſe ſe opponens Constantio Imperatori magnus & mitis Athanaſius, Oſius Cordubensis, Hilarius Pictaviensis, Leontius Martyr, & Lucifer Sardinie Episcopus, quorum primus, Constantius (inquit) iſte idem ſacit Antichriſtum ſacere decuit. Novus eſt Achab, & temporibus ſecundus Baſaſar, & qui alter Phara magis aſteritur, eo magis obdureſcit, verus Antichriſtus qui in gratiam heresiſ ſue Saulem inimicitate ſequitur. Et poſt in eadem epiſtola: Homines ob eadem, aut conditionem, aut furtum, aut ſimilia crimina relegati, aliter quàm Pilatus Barrabam ad preces amicorum ſua abſolvit: Chriſti autem ſervos, Episcopos & ſacerdotes non ſolum non relaxat, ſed exules inclementiſſime ſupplicis gravat, quaſi æternam Furiam & Alaftra illis præbere velit. Nec id mirum. quum maleſcis ob res amicus, orthodoxis vero ob Chriſtum inimicus ſit. quo liquidò oſtenditur Iudeos qui Barrabam poſtulaverunt dominum autem crucifixerunt, tales fuiſſe quales ſunt cum Constantio Chriſti perduelles Ariani. Poſtremus vero reliquorum cauſam agens, cum eorum omniam approbatione docet uti prius Babilas martyr, cum Chriſti fides & honor in quaſtione vocatur, totam illam magnificentiſſimam regum pompam

Athanaſius.

Athanaſius in epiſtola ad ſolitaria vitam agentes.

pompam nihil aliud esse quam depictam in pariete
 imaginem, illum ambitiosum fastum Imperatorum
 esse meram pupam & laruam quam planè detrahe-
 re oportet, & hoc tempore Imperatori maximo
 nō magis quam minimo Christiano parere. Is enim
 quum ea quæ superius libauimus fusè contra Con-
 stantium exposuisset., ipse sibi proponens hanc
 communem omnium obiectionem de regibus
 honorandis; ita eam dissoluit, vt multo fortius
 reges omnes constringat, & eos Ecclesiasticæ cen-
 suræ subditos esse optimè clarissimèque demon-
 strat. Sic enim ille. Videns (Imperator) te veritate su-
 peratum esse, dicere es solitus; Sacra scriptura precipiunt
 regibus & omnibus in sublimitate constitutis homines esse
 subditos, & audes tanta & talia mihi ingerere Lucifer?
 Quid verò ille contra? Hac conspicias, huiusmodi qua
 te iubent honorari intelligis. Quæ verò literæ sacræ te iubēt
 facere, illa signis nō nosse; illa in quibus monet te dominus
 sacerdotibus obedire, illa quæ vrgeant vnum te exhibere ex
 omnibus conseruis tuis oportere, nec cuiquam (Episcopo) si
 velis Dei inueniri seruis superiorem dicere. Hac (inquit Ti-
 to beatus Apostolus) loquere, & exhortare: & argue cum
 omni imperio. Nemo te contemnat. Si Christianus es,
 quia & tu vnus ex illis propter quos Apostolus dixit:
 Hac loquere & argue cum omni imperio, nemo te contem-
 nat: vtique me cum omni imperio te corripientem audire
 debes non contemnere, si tamen Christianus es. Quod si
 contempseris, iam Christianus non es: quia si fuisses Christia-
 nus, non cōtempseris eum quē Deus ordinauit ad instruendū
 plebem suam & cui Apostolus dixit: Hæc argue cum om-
 ni imperio: & nemo te contemnat. Est ergo Apostolo
 Paulo teste, in Ecclesia imperium sacerdotale super
 imperium ciuile. Vtque imperator in suo imperio
 ciuili iure postulat à subditis obedientiam, ita sa-
 cerdos in imperio Ecclesiastico, pari vel potius me-

Lucifer li.
 de non par-
 cendo in
 Deum de-
 linquunt.
 fol. 297.

Obiectio
 Ariani Im-
 peratoris

Responsio
 Christiani
 Episcopi

Tit. 2. v.
 15.
 Imperium
 Episcopi in
 Imperato-
 rem.

liore iure requirit obedientiam ab Imperatore, nisi Christianus est, Episcopo subiectus est, & quam humiliter audire debet, cum omni imperio argueretur. Et hac potissimum defensione nititur quoque Athanasius.

Athanasius ubi supra.

Est quoque & alia ratio quare reges iustissime reprehendere possumus, atque iis etiam vim faciant resistere. Quum enim finia sit & limitata eorum potestas, ut quæ circa certam civiliū materiam per se versatur, ad diuinam non pertingit, nisi quatenus Ecclesie subleuēt & opitulatur, ut aliàs fusiū declaratum est, quando extra terminos sibi circūdatos exaruit, & in alienam messem suam falcem immittit, quia iam non ut rex agit sed ut tyrannus, hinc notiosum est regem coarguere, eiq̄ nō verbo sed re quoque oblistere, id quod item doctore clarè admonet. Retineo quidem (inquit ille) sacris scriptum esse; Noli superbire coram rege. Et si terminos tue potestatis esse voluisses, & tum superuittissem contra te, re vera ipse me ut preuicatorum condempnassem. Nunc verò quia homicida tibi & vera dicimus, non utique tanquam superbi puniri merita sed magis premiis afficiemur celestibus, quod tibi non pepercerimus. Scriptum est enim, flagellum & stimulum asino, virgam autem genti insipienti. Quum autem sic aberrat rex, & ab Episcopo suo vel accerrimè reprehenditur, ne dicat ut

Regum potestas finita.

Supra cap. 3.

Lucifer lib. 1. pp. 8. Athanasius lib. 1. c. 5.

Præverb. 16. 3.

Idem de nō pni. en. lo in Deum delinquent. Hilarius lib. contra Constantium Augustinum.

vir alibi præclarè docet, facit mihi iniuriam sed dicat, Dei sacerdos commonet atque hortatur dum sacræ legis præcepta, ut possim ducere vitam acceptissimam. Et hoc potissimum clypeo loquendi inuictam libertatem tuetur. D. H. ius Pugnamus (inquit) contra persecutorem tuum, contra hostem blandientem, contra

nom Antichristum, qui non dorsa cedit sed ventrem
 palpat, non caput gladio dissecat, sed animum au- Hénric. 3.
vales.
 ne corrumpit, non ignes publice minatur sed gehennam
 priuatim accendit. Christum confitetur vt neget, Ecclesia
 tectū a struit vt fidem destruat. Te o Deus in verbis, te in ore
 circumfert, & omnia omnino agit, ne tu vt Deus, ita pa-
 ter esse credaris. atqui diceret adulator aliquis, hoc
 est calumniari & mentiri, hæc est contra Cælaris
 maiestatem contumelia & maledicentia: Imò verò
 (inquit D Hilarius) fileant ista ineptia, cesset male-
 dictorum opinio & mendacij suspicio Veritatis enim mi-
 nistros decet vera proferre. Si falsa dicimus, infamis fit ser-
 mo maledicus, si verò vniuersa hæc manifesta esse ostendi-
 mus, Apostolica libertas iubet vt Constantium Antichri-
 stum dicam, & sic eum alloquar, vt Ioannes Herodem, vt
 Machabei Antiochum, vt primi Christiani Neronem, De-
 cimum & Maximianum.

Quòd ñ in sacras literas intueamur, & totā vtri-
 usque Testamenti historiam cogitatione perlustre- Prophetæ
egregie cõ-
taminant
reges im-
pios.
 mos, comperimus viros sanctissimos ex eo præci-
 piue maximā laudē cõsecutos, quòd reges regio mu-
 nere abutentes & Dei gloriæ aduersantes, singulari
 quodam modo cõtemperent atque abiicerent, eo-
 rumque superbā magnificentiā hoc tempore, ipso
 luto quod calcabāt ducerēt viliorē. Quinimò pro-
 phetica dignitas magna ex parte in hac regij fastus
 atque splendoris despicientia cernitur Quemadmo- Isaiam ca. 2.
 dū enim Isaias suā prophetiā auspicatur? Audite ver-
 bum Domini principes Sodomorū, percipite auribus legem
 Dei nostri, populus Gomorrhæ. Quemadmodū ad prædi-
 candū mittitur Ieremias? Ecce (inquit Deus) dedi ver- Ieremias
cap. 1.
 ba mea in ore tuo ecce cõstitui te super gētes & super regna,
 vt euellas, & disperdas, & disipes, et plantes. Ne timeas à
 facie eorum: ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitā, Ezechiel
cap. 2. & 3.
 & in columna n ferreā, et in murum æreum regibus Iudæ

& principibus eius. Quid Ezechiel? Mitto ego te (inquit
 Deus) ad filios Israel, ad gentes apostatrices quae vici-
 runt à me. Filij sunt durae facie, & indomabile corde,
 atrita fronte. sed ne timeas eos, quoniam cum scorpione
 habitas. Et mox. Ecce dedi faciem tuam valentiori fa-
 cibus eorum, & frontem tuam duriorē frontibus eorum
 adamantem & vi silicem dedi faciem tuam. Ne timeas
 neque metuas a facie eorum. Ita si seriem prophetarum
 reliquorum percurramus, non vltima parte eorum
 officij in hoc videbimus fuisse positum, vt reges
 & principum Deo rebellium superbiam contem-
 rent, populosque docerent esse homini concessam
 à Deo potentiam potentia regali sublimiorem.
 Quum consilio Prophetae indigeret, descendit
 Eliseus, Ioram rex Israel schismaticus, Iosaphat rex
 de fidelis, & Meza rex Moabitarum Gentilis, in
 domum eius ingressis, ita regem schismaticum
 excepit propheta. Quid mihi & tibi est? Vade ad
 prophetas patris tui Achab & matris tuae Iezabel. Sed
 proponente petitionem suam Iosaphato, ita perge-
 ram alloqui Elizeus. *Vinit Dominus exercituum
 cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis
 erubescerem, non attendissem quidem te nec respectum
 pariter ostendens qualis Catholicis regibus con-
 nit reuerentia, & vnà schismaticos haereticos
 reges ita despici oportere, vt eos non alloqui
 imò neque vultu familiari dignemur.* Venit
 Betel primariam synagogam Samariae viciniam
 Iuda, ibique contra regis Ieroboami sacrilegia
 na fiducia praedicauerat. Ieroboam quum
 tyrannus, non tamen mortem intentauit, sed
 iecit vincula, sed contra potius vt placaretur
 blandiendo silentium imponeret, amicissimum
 affatus est, *Veni mecum Domum vt prandeam, & dabo
 tibi munera.* At quid ille ad regem, & cum regem

Eliseus.

4. Reg. 3.

Ibid. v. 14

Propheta e

Iuda.

3. Reg. cap.

12.

quia iam vnico verbulo mortem ei præsentem
 poterat inferre? Si dederis (inquit) mihi mediam par-^{Ibid. v. 7.}
 tem domus tue, non veniam tecum, nec comedam, nec bi-
 bam in loco isto, vbi tam nefanda hæresi nomen Dei
 blasphematur. Denique hoc eodem propheterico ze-^{Matha-}
 lo clarissimus ille Mathathias Iudæ Machabæi pa-^{thias.}
 ter, eum reliquosque liberos ad bellum inuidio
 animo gerendum contra Antiochum tum tempo-
 ris Iudææ tyrannicè (quia contra religionem Dei)
 imperitantem exulcitavit. *Maïorum* (inquit) *vestro-*
rum, Iosue, Phinees, Daudus, Elie, sortia facta & exem-
pla imit animi, & à verbis viri peccatoris (Antiochi) ne ti-^{1. Machab.}
mueritis quia gloria eius & regalis maiestas atque am-
plitudo Dei legi peruertendæ intenta stercus & ver-^{cap. 3. 6 7.}
mis est: hodie extollitur & cras non inuenietur. conuer-
sus est in terram suam, & cogitatio eius perijt. Vos ergo fr-
atres confortamini, & contra tyrannum istum viri-
liter agite in lege, quia in ipsa gloriosi eritis. Sic ille sum-
 mam hominibus fidelibus gloriam attribuens ex
 contemptu regalis potentia, tum quum ea extra
 cancellos sibi à Deo positos ad euersione diuinæ le-
 gis prorumpit. Neque certè quicquã est vel apud Iu-
 deos vel apud Christianos gloriosius eorum homi-
 num memoria, qui publicè contra reges impios de-
 clamado, eorumque nefariis conatibus repugnando,
 mea tanquam palæstra ad extremum vsque vi-
 tæ spiritum decertaunt. Quæ omnia eò pertinent,
 non vt regum dominatum improbemus, aut etiam
 populum Christianum ad spernendos principes inci-
 temus, quod est impium & Anabaptiticum, sed vt
 Deum principi præferamus, vt æternam Christi fi-
 dem fluxo & caduco regum nitore sciamus præcel-
 lere, & quemadmodum D. Chrysostomus ait ^{Chrysost. de}
 vt intelligamus sacerdotium regno maius esse, & esse principa-^{verbis}
 tum ipso regno venerabiliorem. ideoque Deus ipsum regale ^{Esaiæ}
^{Hom. 4. 5.}

*Regia au-
thoritas
suis finibus
contenta
maximi
laudabilis*

caput subiecit manibus sacerdotis, nos erudens quod
 princeps est illo maior: ut rex locum inrepublica teneat,
 quem à Deo, & Ecclesia & repub. habet, ne-
 num ita firmū stabileque reddat, non autē alienum
 locum inuadendo quē Deus ei negauit, Ecclesia
 terdixit, respublica, nunquā tribuit, neq; verō tribuere
 potest, & Dei ordinem peruertat, & Ecclesiae pacem
 turbet, & reipublica poltriam dissipet, & suum quod
 regnum vitamque infinitis tumultibus, dissidiis
 periculis reddat obnoxiam. Que madmodum exercitus
 exercitus aliquis ad magnā expeditionē suscipiendam
 collectus, alios habet pedestris, alios equitatus,
 militiæ præfectos, qui sunt & exercitui dirigendū
 fini quem exercitus ille sibi proponit consequendū
 pernecessarij, quamdiu vnitate animorum inuincibili
 deuincti sub communi imperatore ad generalem
 victoriam iuxta disciplinam militarem suas ordi-
 nate actiones conferunt; sin verō pedestris dux ordi-
 nis præfecti locū inuadere, eiusque interitū
 dignitatem amplificare velit, exercitum totum
 turbat, iustumque meretur supplicium, siue
 excelsio imperandi loco amoueatur, siue etiā
 uetur vita: nō aliter quā Ecclesia Christi cuius
 immensus exercitus collectus ex omnibus nationibus,
 sub Christo & quē ille suū in hoc exercitū
 cariū constituit, ad debellandas inferorū uices
 nunquē caeleste consequendū tendat; etiā si
 ceptus aliquis civilis sit in hac phalange valde
 tamen quā certum locum à Deo sibi habeat
 missum tanquam peditatus vel equitatus
 turam, si sua dignitate non contentus, ad
 eaque suo gradui non consentanea aspiret, si
 nem exercitus seditiosè perturbet, si impediat
 finem illum perueniat eterne beatitudinis quod
 nia cōsilia, & cogitationes, & opera regna Christi
 nec

Cap. 6. 9.

norum spectare debent, & sine quo quicquid molimur friuolū est & inane, stupidum est putare hunc tanquam præfectū militarem esse colendum. & non potius tanquam exercitus proditorem ordine suo mouendum, & debita castigatione plectendum.

2. Absit autem ut quisquam Christianus suspicetur synagogam Iudæorum rectius fuisse ordinatam, ideoque ea ex parte præferendam Ecclesiæ Christi, Heb. 10. 1. Ioan. 1. 17 Heb. 3. 3. 9. 2. Iob. ca. 8. Heb. cap. 8. 9. & 10. Synagoga figura Ecclesiæ. Supra sub. 27. Supremum iudicium controuersiarum in lege, penes Pontificem. Ibid. Malach. 2. 7. quæ sit hæc in re ut olim synagogæ, ita nunc magis Ecclesiæ potestas, certissima cōsecutione deducamus. In lege Moysaica habemus neminem potuisse Iudæis designari regē qui non esset origine & religione Iudæus. Habemus expressam legis vocē non posse aliquem eligi regem qui non sit frater Iudæorum. Habemus Pontificē in quæstionibus de lege supremum iudicē, cui cum senatu suo de illis decidende ab omnibus ita erat obtemperandum, ut si quis superbinet nolens obedire sacerdotis imperio, mors illi refractario fuerit inferēda, & à corpore Israëlitis tam impium membrū abscindendum. Evidentur cauebat lex illa ne princeps legibus se præponeret, neque quicquam præter Pontificis & Senatus Leuitici sententiam faceret. Evidenter præscribebat petendum esse regi exemplar legis à sacerdotibus Leuiticis à quibus etiā interpretatio legis erat sumēda, in eaque meditandum omnibus diebus vitæ: nec vnquā poterat rex quocunque prætextu populum ad alias Dei colendi cæremouias abducere. Et hæc capita lex de

*Lex mor-
tem decet
omni-
bus haeret-
icu.*

*Deuterno.
cap. 17. 6.*

*Ibid. v. 14
15.*

*Obiectio
cuique se-
cū Prot-
stantium
communis.*

rege, certa atque immobilia firmavit multis an-
rum centenariis priusquam regis nomen in sua
increbresceret; eodemque tempore de occidendo
sine exceptione omnibus qui vel clanculum vel
lam Iudæum quemuis à veteri patrum religione
nouos Deos colendos tanquam à Catholica fide
Arianismum, Lutheranismum, Calvinismum abdu-
rent, in hanc sententia lex lata est. *Si tibi voluerit
suadere frater tuus, aut filius tuus, vel filia, vel uxor que
in sinu tuo, aut amicus quem diligis ut animam tuam
ducens, Eamus & seruiamus Dñs alienis quos ignoras
patres tui, non parcat ei oculus tuus ut miserearis & con-
tereum, sed statim interficies. Sit primum manus tua
eum, & post te omnis populus mittat manum. Quid
si nō vnus aliquis homo, vnus aliquis magistrus
aut ciuitatis princeps, sed tota simul ciuitas &
unicia in huiusmodi nouam religionē cōspirant*
(inquit lex) *inueneris certū esse quod dicitur, & ab-
tione hanc opere perpetrata, statim percutes habitato-
urbis illius in ore gladij & delebis eam, omniaque que
sunt vsquo ad pecora. Quicquid etiā supellectilis fuerit
gregabis in medio platearū eius, & cum ipsa cūci-
cendes, ita ut vniuersa consumas Domino Deo tuo, & sit
mulus sempiternus. At occurrit hoc loco dubitatio
non leuis. Fieri enim poterat (neque quicquam
certius quām ita futurum) ut & viri illi priuati
ciuitatis rectores principesque, & tota ciuitas
per suos falsos ministros obicerent se huius legis
violatæ non esse reos. Se enim nihil nisi per
Dei verbum docere, ab hominum inuentis
ipsam Dei legem accuratissimè seruandam
traducere: illos verò alios qui se oppugnati
unt esse immerfos in superstitionibus antiquis
idololatrias, eamque pœnam iure cōmeritos quæ
ipsis iniuria conantur infligere. Nonne hac
obiectio*

obiectione eorum qui urbem hanc succendere vo-
 laerunt apparatus atque exercitus rotus dissolui-
 tur? Ita quidem necesse est, si ipsorum schismatico-
 rum iudicio standum fuisset. Sed quia Deus Ponti-
 ficem & cum eo Senatum certum Hierosolymis
 omnium de lege questionum iudicem supremum
 designauerat, hisque schismaticis in tua causa non
 magis quam homicidis & latronibus in sua creden-
 dum erat, idcirco *ex decreto iudicis omnes illi vltima*
internectione erant delendi, quascunque interim
pro se nugas & cauillationes confingerent. Atque
in hoc Concilio quoad ex Pōtifice summo & septua-
ginta assessoribus constabat, tota maiestas reipub.
Iudaicæ maximè quoad religionem erat posita.
 In hoc Conilio expressa erat imago *sceptri* per
 Spiritum sanctum Iudæ promissi, nec vsque ad
 aduentum Messia auferendi, ideoque hoc Con-
 cilium & ante reges maximè, & sub regibus, & post
 reges vsque ad Herodis tempora, quanquam ali-
 quando regum crudelitate, vel infelicitate tempo-
 rum intermissum, oppressum vel imminutum vi-
 guit, vt est omnium Hebræorum & è Iudæis doctis-
 simorum legis interpretum sententiâ. Quod expres-
 se confirmauit rex Iosaphat, quum causas ciuiles
 vel regias à causis legalibus segregans, statuit iuxta
 antiquam Moysis ordinationem *vt Leuite, & sacer-*
dotes, & principes familiarum iudicarent causam Domini
vbūque quæ stio erat de lege, de mandato, de ceremonijs
& iustificationibus, presidente Anania sacerdote & Pon-
tifice: Zabadias autem ea tractaret quæ ad regis officium
pertinebant. Et generalem reipub. Iudaicæ consue-
tudinem optimè exponens Iosephus, Sacerdotes (in-
quit) nostri semper colunt Deum, quos semper regit qui
genere primus est, qui quidem ante alios sacerdotes Deo sa-
crificat, leges custodit, diiudicat controuersias, conuictos de-

Responso.

Deuter.
17.

Genesi. 49.
10.

Ioseph. lib.
14. ca. 17.
Petr. Ga-
larius de
arcano ca-
tholice ve-
ritatu. lib.
4. cap. 5.

2. Paralip.
cap. 19. v.
10. 11.

Ioseph. cō-
tra Appia-
nem. lib. 2.
pag. 888.

licti punit, cui qui non obedit, is poenas luit tanquam in
 impius. Et rursus eodem loco. Sacerdotes omnium iudicium
 ctiores, & controuersiarum iudices, & damnatorum iudicium
 rores constituti sunt à Moysse. Qui autem principatus
 possit hoc sanctior, aut quis bonos Deo convenientior.
 plebs vniuersa est ad pietatem bene cōparata, & sacerdotibus
 concredita rerum maximarum cura precipua.

3. Hoc igitur stabilito per Deum ipsum tribu
 quod in repub. Iudaica summum erat, omnibus
 alijs in Iudæa ciuitatibus & magistratibus impera
 bat, eratque illius reipub. tanquam vita, & qua
 Herodem sublatus desijt vera reipub. Iudaica
 ma, & terminata est lex venitque Messias nouam
 orbe vniuerso Ecclesiam inchoaturus, hoc inq.

1. Reg. 8. pontificali iudicio posito, quadringentis postea
 nis creati sunt reges, populo intemperanter con-

Su. fo. 102 Samuelis Deique voluntatem eos flagitante, qui
 tamen & populi iura, & Dei item legitima con-

4. Reg. 17. caturus Deus praudivit & praedixit. quod in plu
 que omnibus consequentibus regibus nimis verum
 fuisse, historia Testamenti veteris declarat. No

præter omnes Israëlites reges à primo Ieroboam
 vltimum vsque Oseam vel schismaticos vel ple-

idololatrias, è Iudeis quoque plurimi, illis idololatri
 tris & diuinæ legis hostibus apertis nihilo fuerunt

meliores. Qui quoniam tyrannica potentia de
 tam illis diuina lege poenam erant declinata

*Propheta-
rum potes-
tas in re-
ges impios.* Deus pro sua infinita bonitate & misericordia
 ipso regie institutionis tempore intermortuam

Al. 3. diu à Moysis temporibus prophetarum vocatione
 renouauit, qui diuino spiritu pleni, regibus bonis

2. Reg. 12. perpetuo assistentes, vt Natham Dauidi, Isaias Eze-
 chie, Hananias Iosaphato; regesque malos acriter

4. Reg. 20. coarguentes vt Samuel Saulem, Ahas Ieroboam,
 1. Elias Achabum, Zacharias Ioam, & bonos in offi-

2. Parap. cio suo

19. 1.

cio suo legisque obedientia continerent, & malos
 constanter moneant quod essent supplicium iuxta
 legem promeriti, illudque extraordinariè & terri-
 biliore forma velle Deum illis imponere, quando
 tyrannicè viribus suis ordinarias & à Deo in lege
 præstitutas pœnas negligerent. Ita Saul quòd sacer-
 dotale officium vsurpasset, per Samuelem regni
 iure privatur, aliisque ab eodem Samuele rex vn-
 gitur. Et quanquam Saul aliquot annos contra di-
 uinam ordinationem pro rege se gessit, verumque
 regem Dauidem successorem ei diuinitus institu-
 tum à regno administrando repulit, tandem tamen
 in eam miseriã decidit, vt ipse à seipso pœnas exige-
 ret, & seipse miserimè interficeret. Propter idolola-
 triã Salomonis diuisũ est regnũ Iudææ, & lōge ma-
 ior pars, è duodecim nimirum Tribubus decẽ data
 fuit Ieroboamo, qui statim cũ regni diuisione schif-
 ma quoq; religionis coniunxit, & primus in veteri
 Testamento author fuit spiritualis illius in Ecclesia
 primatus quẽ in Testamẽto nouo ad eius exemplũ
 olim Ariani reges, & nuper Angliæ tyrãni instaura-
 runt: eaq; autoritate nouũ sacerdotiũ nouamque
 religionẽ idololatricam veræ Hebræorũ fidei con-
 trariam in regnũ suũ induxit. Et quoniã lōgẽ maio-
 rem Iudææ partem suæ ditioni habebat subiectam,
 verumque sacerdotium funditus sustulerat, & quod
 adulterinum Ministeriũ eius loco substituerat, totũ
 à sua voluntate pendeat, idcirco legis de se iudi-
 cium securè contemnebat. Sed Deus per propheta-
 tam denuntiat se cumulatè executurũ quod lex de-
 creuerat & propter regis potentiam nemo iuxta le-
 gem exequi poterat. Ecce inquit dominus, ego inducã
 mala super domũ Ieroboã, & percutiã de Ieroboã mungentẽ
 ad parietem, & clausum, et nouissimum in Israel. Qui
 mortui fuerint de Ieroboam in ciuitate, comedẽt eos canes
 qui au-

1. Reg. 13.

3. Reg. 14.

3. Reg. 18.

2. Paralip.

24.

Saul.

1. Reg. 13.

6. 15.

Ibid. cap.

16.

1. Reg. 31.

Ieroboam

author vñ

gij in Ec-

clesia pri-

matu.

3. Reg. 12.

3. Reg. 14.

10.

Ibi. ca. 15. qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos anes.

29.

Id quod paulò post impleuit Baasa qui percussorem domum Ieroboam: non dimisit ne unam quidem manam de semine eius. Quam autem Baasa ad percussorem Ieroboam ab eiu impietate nequaquam dederet, sed schisma ab eo captum continuaret, propheta propterea eundem cum Ieroboamo intum ei & suis omnibus prädixit, quem & succedens

3. Reg.

16. 11.

Baasa Amri intulit, qui percussit omnem domum Baasa, & propinquos, & amicos eius, & non reliquit ex eo unum) nungentem ad parietem. Verum ut alias huius generis historias multas praeteream, & in vna celeberrima insistam, nihil ad ius hoc quod inquitur mus declarandum aptius est eo quod de Eliseo Achabo in eisdem sacris libris perscribitur. Achab

Achab.

bus siquidem cum vxore Iezabel eisdem matronarum suorum vestigijs ingressi, ad eorum impietatem in super adiecerunt, ut effuso sanctorum hominum sanguine, notio hoc scelere supra alios grauius sese commacularent. Et verè rarum est aliquem vehementem haereticum alicuius defensori, qui sanctissimos viros tali apostasie aduerarios erant

Act. 12.

liter trucidet, ut olim apud Iudaeos sub Herode apud Romanos in illis decem crucientissimis persecutionibus, & hodie apud Anglos sub Iezabele sic immaniter saeuiente perspicitur. Deus itaque nefariam illum tyrannum cum sua Iezabele eripandum monet Isaiam, ut vadat in Damascum

3. Reg.

19. v. 15.

17.

gat Hazael regem super Syriam, & Iehu regem super Israel: & Eliseum vngat prophetam, adiciens quod cumque fugerit gladium Hazael, occidet eum Iehu, & cumque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus: nihil est aliud quam generalem quandam occisionem omnibus Achabitibus denuntiare. Caeterum huius ius comminationis exitus & effectus multò est magis

4. Reg. 9.

gis admirabilis. Helia siquidem in cœlum abrepto,
 eius locum suscipiens Elifeus, non is quidem per
 se, sed per aliū è filijs prophetarū, Iehu regē vnxit,
 eique quæ quid circa domum Achab facere debe-
 bat præscribit. Neque verò aut ipse Iehu causaba-
 tur se Israelitam fuisse & iuratum regis subditum,
 ideoque non posse tantum perduellionis flagitium
 admittere; nec qui in ciuitate vbi agebat Iehu ver-
 sabantur, aliquas eiu smodi formidines aut scrupu-
 los simulauerunt, sed vt primum à propheta Dei Iehu
 fuisse inunctum, & idololatriæ Achabi soboli pro-
 pter spretam Dei legem abrogatum imperium no-
 uerunt statim & Iehu omnibus difficultatibus ne-
 glectis, arduam & odiosam illam prouinciam ex-
 cindendæ radicitus stirpis regie prompto animo
 in se suscepit, & ipsi serui regis qui tum dominaba-
 tur & qui traditum à patre quietè tenebat imperi-
 um festinauerunt, & vnusquisque tollens pallium suum po-
 suerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis, & ce-
 cinerunt tuba atque dixerunt, regnauit Iehu: ea alacritate
 pulcherrimè demonstrantes omnia regum diade-
 mata quibuscunque titulis nixa (nullum autem
 meliore iure quàm Israëliticū illud fundatur, quod
 à libera populi electione & expressa Dei ipsius ap-
 probatione duxit originem) sperni debere & pedi-
 bus calcari, vt primum de regibus prophetarum
 Dei iudicio propter violatam eius legem regio ho-
 nore abdicatis constiterit. Iehu autem effecturus
 quod ei propheta diuinus iniunxerat, & Ioramum
 regem Achabi filium sine mora interfecit, & ex
 summa turri præcipitem dedit Iezabelem, & asper-
 sus est sanguine paries, & equorum vngula conculcauerunt
 eam. Moxque misit Iehu ad nutricios filiorum Achab, vt
 amputarent capita filiorum Domini sui Achab: ijque
 mandato eius obtemperantes occiderunt eos omnes

numero

*Obedientia
 debita re-
 gibus nihil
 valet con-
 tra senten-
 tiam Ec-
 clesie.*

*Ibid. v.
 13.*

*3. Reg. ca.
 1. 31.
 3. Reg. 12.*

4. Reg. ca.

*Ibid. cap.
 10.*

numero septuaginta, & posuerunt capita eorum in capite
 & miserunt ad eum. Et denique Iehu percussit eos
 qui reliqui erant de domo Achab, & vniuersos opus
 eius, & notos, & sacerdotes, donec non remaneret
 reliquie. Quae seueritas tantopere à Deo probata
 est, vt propterea hanc principi illi illustrem & reueren-
 tiam in scripturis laudem tribuerit, & reuerentiam
 premium; quia (inquit) studiosè egisti quod reuerentia
 erat & placebat in oculis meis, & omnia quae erant in
 de meo fecisti contra domum Achab, filij tui vsque ad
 quartam generationem sedebunt super domum Israel.
 quod supplicium si ex lege Moysis iuxta pontificis
 synodi sententiam fuisset inflictum, in vnicuique
 regis ipsius morte vel forsitan abdicatione desisset
 (vt in Ozia liquet) id quoniam reges isti legis
 uinae & pontificum iudicio se noluerunt submittere,
 re, Deo ipso iubente, & cōtemptum legis suae ad
 exemplum aliorum longè seuerius vlciscente, ad terro-
 rem regiam posteritatem, & cognationem, & am-
 cos notosque extenditur.

4.

4 Neque tamen semper dormiuit legalis pontificis
 cum autoritas, sed quod Samariae contra imperium
 eius gentis reges Prophetæ diuini, id isti quoque
 Hierosolymis in regno Iudæ contra suos nefarios
 principes aliquando, licet rarius & multò clementer
 tius perfecerunt. Ozias enim ille quem proximo
 nominauimus, eò quòd superbia inflatus negligenter
 dominum Deum, officium nimirum adolendi thymi-
 matis quod Deus solis sacerdotibus attribuerat
 arrogando, à Domino lepra percussus est, & à Dauid
 charia pontifice & vna sacerdotibus octoginta
 ris fortissimis è templo eiectus, & regali honore ab-
 catus. Qui deinceps priuatus homo extra urbem, vt
 scribit Iosephus, & plenus lepra, in domo separatè habitauit
 vsque ad diem mortis suae, filiusque eius Iotham ad
 thronum

4. Reg. 10.
 30.
 Vide Io-
 seph. lib. 9.
 cap. 5. 6.

Reges Iuda
 iuxta leges
 regio hono-
 re exusti

Ozias.
 2. Paralip.
 cap. 26.

Ioseph. An-
 tiquit. li. 9.
 cap. 11.

thronum regium est sublatus. Ioiada quoque pontifex pari fortitudine Athaliam tyrannicè imperantem oppressit. Ea enim ubi sex annos in Iudaea imperasset, & quod Samariæ iuste contra sobolem patris sui Achabi fecisset Iehu, idem ipsa iniultè Hierosolymis contra stirpem Davidis, moliretur, è qua vnus Ioas septennis infans fuerat superstes: Ioiada pontifex hunc in templo regem coronatum & inunctum oleo sacro regem pronuntiat, & reginam Athaliam regali fastigio deturbandam, apertoque armamentario quod Dauid in templo insulerat, distribuit centurionibus, & sacerdotibus & leuitis, quas ibi hastas pharetrasque, & arcus, & alia arma inuenit. Quumque regina in templum accurreret, & intuita regem magna voce iuberet interfici insidiatorem & occupatorem imperij, pontifex autem è contra iuberet mulierem corripì & duci ad torrentem Cedronis: ibique iugulari, qua nefas erat templum venefica supplicio pollui; Iudæi circumstantes, non reginæ sed pontifici paruerrunt, eamque interimunt, eadem etiam pœna afficientes, iuxta pontificis iussum, si quis ei opem ferre conaretur. Quo facto, pontifex conuocato populo & militibus in templum, omnes sacramenta in fidem regis adiecit, se incolumitati eius tuenda regnoque augendo daturus operam eodem iureiurando mox regem strinxit ad diuinum numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum quas Moyses caltus tulisset, & quas superiores reges nimia audacia atque improbitate violauerant: moxque ad edem Baalim concurrunt, quam Athalia cum rege marito construxerat, quam Populus à fundamentis diruit & sacerdotem eius Methanem trucidant &c. In qua historia plurimas partes quoad Pontificem & suos, zeli, iustitiæ, fortitudinis, sanctitatis; quoad reginam, sæuitiæ, idolo-

Athalia regina pontificis iniuste occisa.

Ioseph. Antiquit. l. 9. cap. 7.

4. Reg. ca. 11.

Ioseph. ubi supra.

idolatriæ, simulationis, & impitatis complicitate
 illud tanquam diligentiori animaduersione dignum
 notat scriptura sacra, *fecisse centuriones iuxta eam*
ubi supra. *qua præceperat eis Ioiada sacerdos,* quia quod aliter
 populari furore & tumultu attentatum, fuisse
 tione, vis, & iniusta coniuratio; id Pontificis auctoritate
 factum sit legitima ultio, & recta iustitiæ ac
 ministratio. Et aliquot quidem huius generis exempla
 sub regibus Iudæis extant. Extirpato autem per
 blyonios regio nomine, & abducto in captiuitatem
 populo, quum post 70. annos renouari cæperet
 cæ reipub. forma, simul ipsius Dei mandato institutum
 ratum est hoc Pontificale tribunal & Concilium
 ab eoque tempore multò quàm antea fuit illustrius
 vt nihil penitus maioris alicuius ponderis gressum
 fuerit sine Pontificis assensu & auctoritate. Eodem
 dem Dei ipsius voluntate delato regali quoque
 perio ad Pontificem summum, qui vtrūque
 vltque ad Herode tyrannum (qui & Concilio
 veræ item Pontificum successioni finem imponere
 potestas Pontificis multò fuit quàm prius amplior
 atque augustior.

5. In nouo autem testamento quod non terrenum
 rarium sed æternum est, vbi Pontificatus Iudæorum
 in Christianum, & Cathedra Moysis in Cathedra
 Petri transfertur, & corpus vniuersæ, veritas figuræ
 Ecclesie synagogæ successit, quanto magis manifestum
 est per Christum Iesum omnia esse ad æternam
 utilitatem quàm aptissimè ordinata: Quanto magis
 hic necesse est sanciri subditorum obedientiam
 ga supremos Ecclesie pastores, quādo non de
 bris & figuris vt olim, sed de rerum olim signifi-
 tarum veritate, de Dei gratia, de æterna beatitudine,
 ne, de sempiternis inferorum supplicijs agitur, vt
 Christus postulat tantam Ecclesie suæ rectoribus
 exhibere

Ezechiel.
 44.

Ios. ph.
Antiquit.
 lib. 13. ca.
 11.
1. Mach.
 13.

Maxima
potestas
Petri &
successorū
in Testa-
mento no-
uō.

exhiberi subiectionem, vbi si quis eorū imperium spreuerit, is Dei Patris & Filij & spiritus sancti imperium eadem opera rejicit, dicente Saluatore, *qui* Luc. 10. 2. 6. Hebra. ca. 8. 6. *ros spernit, me spernit, & qui me spernit, spernit eum qui me misit.* Hoc enim testamentum in melioribus reprobationibus sancitum est. Ideoque quæcunque illic ad testamenti veteris diuturnitate constituta fuerunt, par est hic in testamento nouo multo vigere firmitus, & coligi religiosius. Idque Christus abundantissime prouidit, qui Ecclesie suæ pastorem summū ea instruxit collata dignitate gratia, vt super eum noui testamenti Ecclesiam ædificaret, cui & fundamento & Ecclesie eam tribuit firmitatem atque robur, vt ad eam euertendam omnes & tyrannorum furores, & hæreticorum fraudes, & diabolorum vires inanes essent atque irritæ. Quanquam enim Petrus illic cuius humeris Christus hoc diuinum & longè grauissimum onus imposuit, homo esset eiusdem cum cæteris mortalibus fragilitatis & conditionis, tamen participatione quadam à primaria illa Petra Christo Iesu eam accepit soliditatem & firmitudinem, vt quemadmodum à Christo Petra & Cepha, hic Petra, & Petrus, & Cephas dictus est, Ioan. 1. 42. Basl. li. de poeniten. sic eam habuit communicatam virtutem, vt in sanis & Christianis religionis dogmatis eius fides ab ipsissima veritatis regula nunquam deficeret, eius Cathedra à Spiritu sancto nunquam desereretur. Et quemadmodum Christus à Patre sic ille à Christo missus, vniuersalis eius Ecclesie toto orbe diffusæ præpositus est: omnesque annos & omnes que Christus suo sanguine redemit, eas pascendas & regendas Petro huic supremo Christiani gregis pastori commisit. Quæ certa veritas in scripturis sacris luculenter posita, & ex issdem scripturis inter se comparatis multo luculentius deducta, sic Tertul. de præscrip. Grig. hom. 5. in Exod.

K k

est com-

est communi sensu primitivæ Ecclesiæ & omnium
 in ea doctissimorum patrum & Episcoporum, Tertulliani,
 Origenis, Cypriani, Basilij, Cyrilli, Augustini, Iu-
 phanij, Hieronymi, Ambrosij, Leonis, Hilarij, Iu-
 speri, Chrysostomi, Gregorij, confirmata tes-
 monijs, etiam adeo perspicuis ipsorum Protestan-
 tium qui doctiores sunt & in antiquorum nu-
 merentis mediocriter versati roborata confir-
 mationibus, quas ipsa rei notissimæ manifesta veritas
 expressit, ut hoc vno nihil sit in Christiana theo-
 logia clarius, nihil magis manum & invictum
 Quoniam autem huic Pontifici tam difficile
 immentam provinciam administrare largi-
 ma necessario tribuenda erat auctoritas, ut
 Christus ne quid tanto muneri optime perfun-
 do deesset, *claves regni caelorum* illi tradidit, ut
 verbulo potestatem quanta maxima cogitari potest
 designans, tum eam qua Ecclesia cœlestis Christi
 terra regnum gubernetur; tum etiam eam, qua
 eadem Ecclesia ad æternum caelorum regnum
 perducatur. Ut enim in communi aliqua auctori-
 tate *claves* eiusdem civitatis tradere, est summa
 rerum omnium facultatem in civitatem eam con-
 cedere; ideoque & rectores civitatum victores
 cuius voluntati se dedentes, traditis *clavis*
 clarant se totos ei regendos permittere, quam
 dem potentiam eadem *clavium* metaphora
 tura sancta significat: sic Christus regni *clavis*
 bus summo Ecclesiæ suæ pastori collatis, summa
 & absolutam eidem pastori Ecclesiæ regenda
 potestatem fecit, quam etiam ut omnis præcise
 tur cavillandi occasio vberius explicavit, quoniam
 adiecit ita Deum in cœlis perpetuo pastorem
 in terra prolatam sententiam firmaturum, ut quicquid
cumque is ligaret in terra, id Deus item astringeret in
 cœlis.

Cyprian de
 unit. eccles.
 & epist. 73
 Basil. ub. 2
 in Eunom.
 Cyril. in
 Iouan. lib. 2.
 c. 2. & 12.
 August.
 serm. 15.
 16. 26. 29
 de sanctis.
 De verbis
 Dom. secun-
 dum Iouan.
 49. Anno-
 tat. in Iob
 cap. 30. in
 Psal. contra
 partem Dona-
 ti & in Ps.
 69. Epist.
 in Ancor.
 Hieron. lib.
 1. in Iouan-
 nian. in ca.
 2. Esa. &
 c. 1. 6. In-
 rem. Leo
 Serm. 2.
 de Anni-
 uersario
 Assumptio.
 & epist. 39
 Ambrosij
 serm. 47.
 Hilar. in
 Matt. c. 16
 Prosper. de
 vocat. gē.
 lib. 2. c. 28
 Chrysost. in
 Matt. hom.
 55. & in
 Psal. 50.
 hom. 2. Gre-
 gor. libr. 4.
 ep. st. 32 &
 76. Mag-
 deb. Cerim.

cælis, & rursus quodcumque is solvere in terra, id quo-
 que Deus solutum haberet in cælis. Quibus verbis
 manifestè continetur, quicquid ad bonum Ecclesiæ
 regimè requiritur: quicquid ad fidem stabiliendam
 est necessarium, quicquid ad disciplinam sancien-
 dam est commodum quicquid ad profligandos ab-
 ouili Christiano hæreticos est utile, siue seueritate
 opus sit ad restringendum, siue lenitate & clemen-
 tia ad relaxandū quoad ista enim omnia, quodcumque
 in terris soluitur vel ligatur, idem in cælis quoque lax-
 atur vel astringitur. utque D. Chrysostomus in hæc
 verba Christi scribit, *A terra iudicandi principalem au-*
thoritatem sumit cælum. Nam index sedet in terra, domi-
nus sequitur seruum, & quicquid hic inferioribus iudicari-
loc ille in supernis comprobatur. Atque huc item spectat
 extremum illud Christi è mundo ad cælos ascensu-
 ri præceptum quo Petrus oues agnosque suos pas-
 cere atque regere iubetur, id enim totum vox Chri-
 sti manifestè comprehendit. *Pascendi autem & re-*
gendi officium quid flagitet, communis vitæ con-
suetudo, communis ciuitatum & rerum publica-
rum gubernatio, facillè declarat. Certè bonas le-
ges ferre, malas tollere, artes honestas alere,
inhonestas prohibere, à quorum commercijs
abstinendum sit, ad quæ studia incumbendum,
qui amandi ut ciues, qui cauendi ut proditores,
quando contra inimicos pugnandum, quando ut in
altissima pacè quiescendum, hæc omnia ciuibus suis
ciuitatis rectorem debere præscribere tam est mani-
festum, quàm euidentis est pastoris officium require-
re, ut à sanis ouibus morbosas arceat, ut salutaria ijs
pascua prouideat, ut ouile cōtra lupos probè sepiat,
ut eos à caulis suis baculo pastorali arceat, vel etiam
si quando ad mactandas oues irruant, gladio pasto-
rali iugulet.

3. c. 4. pag.
 34. Cetera
 4. cap. 7.
 pag. 555.
 Cent. 5. ca.
 4. pag. 512.
 Claves.
 Esai. 66. 22.
 22.
 Apoc. 1.
 18. & 3. 7.
 Math. 16.
 Chryso. de
 verbis E-
 sara. Hori.
 5.
 Ioan. 21.
 Agnos
 oues.

Proximi
 prope
 reu.
 Hac verba
 quid signifi-
 ficent.
 Regere.

Pascere

¶ l. x   & Hæc

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

6.

Apostolo-
rum &
episcop. po-
testat.

2. Timoth.
1. 20.

Christi. in
1. Cor. cap.
5. hom. 15.
& in 1.
Timoth.
hom. 5.
2. Cor. 2.
v. 6.
Altor.
13.
Act. 5.

Supra fol.
406. 473.
1. Cor. 5. 3.
2. Cor. 10.
4.

Hæc autem potestas etiam si singulari modo Petro Apostolorum principe excellat, tamen certo quodam modo est cum Apostolis & patribus omnibus communicata, eius usum & potestatem in Apostolicæ Ecclesiæ moribus si contumaciter statim admittimus Dei in seruis suis porrectam & suspiciemus nobisque ipsis imitandam prosequimur egregiam primorum Christianorum erga pastores suos reuerentiam atque subiectionem. quis enim hæresim docebat, nec monitus vellet ea discere, *tradebatur Satanae ut disceret non blasphemare*, quem aliquando Satanas visibili quadam ratione ita inuadebat, & miserimè vexabat, ut hæreticus ille iam tum pœnas quasdam inferni percipere disceret, semper autem à Christianis certo creditur ad eò funestè Christi præsidio orbari & diabolo obsessus, ut eum non aliter quam verum diaboli membrum exhorrescerent, ideoque sepe metu & mœrore vir ille ad desperationem peragebatur. Aliquando cæcitatem aut similem rationem inferebant, aliquando etiam præsentem reuerentiam plecebant; semper quoties Christianum quem siue ob hæreticam fidem, siue ob nefariam vitam communionem Ecclesiasticam priuabant, Christianos reliquos ita instituebant, ut cum eorum ab eis capere, vel in domo eadem manere, vel familiariter colloqui, vel prætereuntem salutari vultum civile officium exercere nefas ducerent. Alii autem Apostoli hac à Christo potestate prætermissam non gloriose sed verè illud de se predicant, *gelos iudicabimus, quâto magis secularia? habere se militiæ potentia Deo ad destructionem munituram, quibus destruant consilia & omnem altitudinem excelsam se aduersum scientiam Dei, & vlciscantur omnem obedientiam*, utque comminatur Corinthiis Apo-

solus Paulus, vultis in virga veniam ad vos, suam eos
 corrigendi & castigandi potentiam significans: ita
 in Christianis alijs nihil magis idem Apostolus
 commendabat, quam summam erga suos pastores
 humilitatem & reuerentiam. Quam & in Ro-
 manis potissimum extollit, & generaliter omni-
 bus Christianis præcipit, *Obedite* (inquiens) *præ-*
positis vestris & subiaceite illis ipsi enim peruegilant quasi
rationem pro animabus vestris reddituri. Et his qui-
 dem regendi parendique moribus inchoata & per-
 fecta Ecclesia Christi à Hierosolymis incipiens, in
 omnes Asiae, Africae, & Europæ prouincias sese ef-
 fudit, doctissimosque philosophos, oratores omni-
 um scientiarum peritissimos sibi subiecit, & tan-
 dem etiam orbis terrarum Imperatores iuxta pro-
 phetarum vaticinia sibi subiugauit. Sic enim per-
 spicue de ea prædixerat Elaias: *Adificabunt filij pe-*
tegrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi.
Aperientur porta tua iugiter, vt afferatur ad te fortitu-
do gentium & reges earum adducantur. Gens enim &
regnum quod non seruerit tibi peribit. Ita nimirum
 admiranda Dei prouidentia factum est, vt quem
 admodum in veteri Testamento post sacerdotium
 ordinatum, legesque, & cæremotias, & sacrificia
 descripta quibus synagoga constabat, multa sæcu-
 la interiecta sunt, priusquam regium nomen apud
 Iudæos auditum est, quo tempore toto nihil ad sui
 perfectionem desiderauit synagoga: & post item
 deletis regibus, synagogæ status nihil propterea
 imminutus aut immutatus est, sed antiquam su-
 am formam retinuit, donec aduentante Messia,
 eius item exitus à Deo præstitatus aduenerat: non
 aliter in nouo Testamento, Ecclesia Christi perfe-
 cta, suisque omnibus numeris absoluta pleraque
 omnes cogniti terrarum orbis prouincias cõplexa
 K k 3 est, &

1. Cor. 4.

24.

Act. 5.

11. 13.

Ro. 16. 19

Philip. 2.

12.

Heb. 13.

17.

Isa. 60. 10.

Et synago-

ga & ec-

clesia per-

fecta ab ijs

regibus.

Marc. 4. est & tanquã fructuosa arbor altis defixa radicibus
¶ 1. 32. à paruis initiis exorta amplissimè dilata in
 suos, trecentis annis, priusquam Imperator
 aliquis publicè in eius se communionem adhaerens
 imò quũ Imperatores & reges omnes regnantes
 imperiorum suorum neruos intenderent, vt quicun-
 que possent artibus & viribus arborem

Mutato
impero, ea
dem sem-
per mansit
ecclesia po-
litica.
 stirpitus excinderet. Quinque deinceps Imperatores
 in varias est partes diuisum, nunc in Oriente, nunc
 in Occidete; aliquando inter duos, aliquando inter
 tres, aliquando etiã inter triginta reges vel tyrannos
 potius, vt sub Augustulo dilaceratum; nunquam
 men propterea Ecclesiasticæ politicæ quicquam
 accessit vel decessit. sed vel sub vno Imperatore,
 sub multis, vel etiam sub nullis, aut quum Imperatores
 hostes essent, eodẽ semper tenore progredi
 Ecclesia, eademque semper tenuit gubernationem
 mam, vt Pontifices præessent, alij quocunque
 mine appellati subessent, illi essent pastores,
 ones: ex quo item est euidens perpetuam & immu-

Reges Chri-
stiano
minus Ec-
clesia sub-
ditam quam
alij.
 abilem Ecclesiæ politiam Imperatoris baptis-
 hil fuisse variatam, ideoque necesse fuit quum
 peratores regesque veritatis Christianæ contra
 conuicti in Ecclesiæ corpus per baptismi sacra-
 tum insererentur, (quando ea ad Ecclesiam ad-
 ctionem pastores & Episcopi effecti non sunt)
 ouium & subditorum numerum fuisse susceptum
 Id quod etiam Isaias propheta clarè designat

Isa. ca. 60.
 ait, *Reges ministrabant Ecclesiæ: Regnum quod nunc*
seruierit peribit. Venient ad te curui filij eorum Imperato-
rum qui prius, persequendo, humiliauerunt te, & ser-
uauerunt vestigia pedum tuorum; ex quo item est con-
 quens, id nos nõ minus quam alios ea omnia Chri-
 sti & Apostolorum præcepta conuenire. Quare
 rex iam Catholicæ & Christianæ Ecclesiæ man-

brum effectus per baptismum, ecclesiam non audierit, *Vide supra*
 sit Christianis reliquis tanquam Ethnicus & publica- *fol. 473.*
 nus: si rex hæreticus euadat, tradatur Satana in inte- *520.*
 ritum carnis vt discat non blasphemare: si rex sit hæreti-
 cus, absteatur ab eius consortio, congressu, salu-
 tatione: subiaceat rex & obediat preposito suo qui pro
 eius anima vigilat rationem Deo redditurus. Habet
 pastor virgam, habet baculum, quo hunc regem
 ouem Christiani gregis castiget. Episcopus est
 Apostolica auctoritate præditus, qua & angelos iu-
 dicabit, quanto magis regem secularem, quoad ea in
 quibus contra ecclesiam Christi & Christianam
 pietatem offenderit. Et de hac consequentia quis
 dubitare potest, qui Christiana doctrina vel leui- *Supra fol.*
 ter tinctus est: Gregis enim mei ouis es, ait ad Impe- *125. 122.*
 ratorem suum Gregorius Nazianzenus: & quid
 Imperatori honorificentius est quam vt dicatur filius ec-
 clesie, inquit ad Valentinianum D. Ambrosius. &
 vsque adeo episcopo subiectus est Imperator, vt si
 ab eo excommunicatus, vel ingredi ecclesie limen
 audeat, statim eo facto ex Imperatore iusto degene- *Supra fol.*
 rat in impium tyrannum, inquit ad eundem Theo- *177.*
 dosum idem constantissimus Ambrosius. Nec ex va-
 rijs titulis quos ex præclarissimis victorijs multos
 omnesq; gloriosos adeptus est Carolus ille Gallorum
 Imper. nomine Magnus, sed re maximus, vllus fuit
 illustrior, quã quo se Catholicæ ecclesie humilè ad- *Carolus in*
 itorem vocauit, vel vt alias, filium & defensorem sanctæ *littera ad*
 Dei ecclesie, Estque hoc longe excellentissimum be- *Archiepis-*
 neficium regibus Paganis ad Christum cõuerijs per *capum To-*
 Christi fidem & doctrinam collatũ, quod cũ prius *let. rom. 3.*
 eorum regnum etiam quum optimè gereretur erat *Concil. pag.*
 merè politicum, mundanum, prophanum, carnale, *247.*
 & à vera sanctitate alienũ: iam per Christianã pro- *Dissertio*
 fessionem qua ipsi in filios Dei & ecclesie mutati *regu Paga-*
 sunt, *ni & Chris-*

sunt, eorum quoque sceptrum sacrum, religiosum, Ecclesiasticum, spirituale, & sacerdotale quodammodo effectum est: quia ad eandem Christi Ecclesiam cum sacerdotibus suo modo regendam adiuntur, & roborandis spiritus sancti diuinis functionibus æditis per eos quos Spiritus ille posuit regere Ecclesiam sanguine Christi acquisitam, eorum sceptrum feruiunt. id quod ipsissimum est regum ministerium tantis antea sæculis à prophetis diuinissimis prædictum: & in eo præcipuè veritur regie potestatis natura quando in hominē Christianū incidit. Est enim regū quatenus reges sunt, officiū est leges de pace de bello, de mercatura, de quiete ciuū, de alijs civilibus bonis & cōmodis ferre, in eoque Paganus reges qui boni fuerunt, rectè quidem suo regali ministerio sunt vsi: tamen cū Christianus homo cōstitutum sibi à Deo regimen quodcunque accipit, primo loco Christiana fides est attendenda, & diligentissimè prouidendum: vt omnes de pace bello de mercatura & quiete ciuili leges, cū legibus Christianis conueniant: & si quando in præiudiciū diuinae religionis eas leges cedunt in regali officio grauer peccat, nisi leges eas corrigat, & ita formam atq; immutet vt ne professioni Christianæ nocent. Et quemadmodū apud Paganos principes in particularibus legibus scribendis, suprema & generalis regula qua sua omnia cogitata, cōsulta, respicienda, inuenta dirigebantur erat illud, *Salus populi suprema lex esto*; ita apud Christianos quorū regna Christo subijciuntur, quorum imperia ad salutem animarum & fœlicitatem æternam tendunt, quæ Christi fide comparatur; hanc sibi fidem principes in omnibus particularibus statu utis perpetuò proponere debent, illudque vt firmū & indubitatum tenere; *Salus animarum*, æterna beatitudo, Catholica fides

Act. 20.
28.

Esai. 60.
Psal. 2.

Chrysost. in
2. Cor. cap.
2. hom. 15.

Cicero de
legibus lib.
2.

ides, Christi *suprema lex esto*, qua omnes alia reip. leges dirigantur, cum quibus pugnatia regum vel populorum decreta non magis Christianae leges censendae sunt, quam illa tyrannorum iusta vocanda sunt leges civiles quae ad vnus tyranni priuatum commodum spectantia, totius reipub. utilitatem euertunt. Atque hunc fuisse sensum & sententiam omnium veterum Imperatorum omniumque bonorum regum suo loco fuse demonstrauimus: idemque conuincit particulares singulorum Europae regum cum reges creantur, inauguratione. Ex quo vere Christiano fundamento fluxit illa in plurimis regionibus praxis, vt populi non nisi Ecclesiastica auctoritate principes & reges sibi voluerint praeficere.

Supra, cap. 5. §. 5. di. ca. 2. §. 3. 4. 5. 6 etc.

7. Quamuis enim vt supra docuimus, regia potestas non à fide sed à natura suam duxit originem, omnesque legitimae hominum societatis eam habent vim à natura ipsis insitam, vt ad commune bonum tuendum & publica detrimenta arcenda, magistratus sibi possint quos velint asciscere: tamen post Roma Imperij inclinationem, quod à Iulio Casare inchoatum, Saracenorum viribus ita est fractum, vt dicentis post Mahumetem annis planè videatur corruisse, aut certè in summas quoque ad Occidentem angustias redactum; quae Regna & Imperia emerferunt inter Christianos, praefataque non tam populorum voluntate quam Ecclesiastica potestate, populis tamen idem ipsi voluntibus & vt fieret exoptantibus instituta sunt. Quia etsi publica rerum terrenarum commoditas populari prudentia & acumine discerni poterat, eaque naturali sagacitate prouideri vtrum regnum vel alter principatus cuiuscunque generis tali societati futurus esset commodior, tamè quia iisdem

Kk 5

Christia-

Christiani sciebāt regionem suam fuisse generatim
corporis reipub. Christianæ mēbrum particularem
cuius priuato bono sic erat consulendum, ut
ad cōmune bonū totius attēderetur; idcirco

regem postulabant à generali Christianorū pontificem
(quem Christus Ecclesiæ totius quasi in speculo
arce speculatorem posuit ut inquit D. Augustinus
quo ille simul animaduertit & quemadmodum
vniuersalis Ecclesiæ bono particularis illius pro
ciæ utilitas consistere. Ita etiam Francorum reges
mis otiosa & muliebri mollitie effeminati reipub.
curam proiecissent, ex eoque magni cōmuni-
tibus periculi immineret, populi tamē principum
que Gallorum non nisi pōtificis Romani Zachariæ
consilio, deposito veteri noui sibi regem creaturū

Quinquaginta deinceps annis cū in Hispania
fulisque maris mediterranei nimis auergerentur
Saracenorum opes, ad eō ut bonam etiam Galliarum
partem occuparent, per Italiā autem omnia effrenata
popularentur Longobardi, nec effugatis miserabiliter
modū provincis aliquā opē præstaret Imperator

Græci partim in hæresim lapsi, partim de reipub.
ita ut par erat sollicitis Italiæ, Galliarum, & Germaniarum
Christiani cōmuni quodā desiderio separadū ab Occidentem
Occidēte censuerūt, & nouo Imperatori Occidentem
cōmittendū: eā tamen curā in Pontifice Leone

reiecerunt. Qui quō Christianorū eo tēpore
difficultates mature expēderet, videretque Imperator
Græci onus in imbecillis fœminæ nec Cæsareo
guine ortæ humero, reiecidisse, quæ ad Europam
contra Barbaros defendēda nihil omnino poterat
simulque egregiā Francorum pietatē, & in bel-
gerentis mirabilem fortitudinem, & præclarissimas
victorias à Deo cōtra infideles Saracenos, Germanos,
Saxones, Bauaros, Hungaros, & Longobardos
illis datas perspiceret: cōmuni prudentissimorum
Romæ Italiæque senatorum consilio in eam
sententiam concessit, Italiam nunquā fore quietam
nisi Carolus vrbis Rom. consul & tribunus perpetuus
sens in Italia operam daret, ne quid illa detruenti capere

August. cō-
tra epist. Pa-
lagian. libr.
1. cap. 1.

Supra fol.
72.

Ann. 800

Imperium
Occidentis
per pontifi-
ces funda-
tum.

Paulus
Emil. lib.
8. pa. 100.

Auentin.
in Anna-
lib. lib. 4.

& sua auctoritate reip. statum componeret. Quamobrem
 Carolo paulò post Romã aduentanti ad arã D. Pe-
 tri diadema Imperatoriũ imponit, ingenti assensu pro-
 cerum qui vndique in urbem admiratione Caroli Franco-
 runque conuenerant, eũque sacro oleo perfundit, po-
 polo vsiuerso acclamante, Carolo, Augusto, à Deo co-
 ronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum vita &
 victorias moxq. ab omnibus astantibus Augustus Im-
 perator est appellatus. Eodẽmq. tẽpore idẽ pontifex
 Leo filiũ item Caroli Pipinum inuinxit, eumque solenni
 decreto Italia regem pronuntiauit. Nec quisq. alicuius
 nominis vel in Occidente vel in Oriente tunc tem-
 poris, nec postea ad nostram vsque ætatem (preter
 Turcam & quosdam ei fauentes huius seculi Lu-
 theranos) dubitauit, quin hoc tanquã plenissimo
 iure Carolus ad Imperiũ sit iuste elatus, ipsa quidẽ
 Græcorũ Imperatrix Irene, & paulò post Nicepho-
 rus Imperator; missis statim in Italiã legatis, cum
 Carolo pacem & fœdus statuerunt, Imperiumque his ter-
 minis diuiserunt, vt alter Orientis, alter Occidentis Augu-
 si fratresque essent & dicerentur. Ea pars Italia quæ hinc
 à Neapolitane à Siponto, vel Manfredonia incipiens supero
 infero que mari clauditur versus Austrum, à Græco, reli-
 qua pars à Franco iura peteret, exceptis iis quæ erant Ec-
 clesiastica dirionis. Inter duo Imperia medius cardo Venetia
 prorsusque Imperii maiestatem pie conseruarent. Ita vt præ-
 ter mediã Italiã, & Germaniã quæ est inter Danubium
 & Saurum flumina, totam Galliam, Saxoniam item, vtram-
 que Pannoniam, Istriam, Aquitaniam, Gasconiam, ma-
 gnãque partem Hispaniæ, istud Caroli & Francorum
 imperiũ cõplecteretur. A maritimis autem Dalmaticæ
 Imperiorum Constantinopolitanum incipiebat. Quã item
 diuisione Michael Curopalates vel Rãgabis, & alii
 qui deinde secuti sũt in Græcorũ Imperio cõproba-
 rũt. Quãquã autẽ deinceps Caroli posteris hæc Im-
 perialis dignitas hereditaria Ecclesiastico decreto
 facta est, ea tamẽ cõditio adiecta est, vt nec sine põ-
 tificis assensu honor ille tribueretur, & penes eundẽ
 pontificẽ remaneret libera iudicãdi facultas, vtrum
 is qui sãguinis successione proximus erat, ingenio
 item

Paulus
 Dicoonus
 rerũ Rom.
 lib. 23.

Paulus
 Emil. lib.
 3. Regno
 lib. 2. anno
 801.

Platina in
 Leone 3.

Funfius.
 Mag abur
 gens.

Ipsi Græci
 probant triã
 stationem
 Imperij.
 Plat. ibid.
 & Paulus
 Emil. lib.

item & prudentia valebat officium Imperatorum administrare. Nam quid absurdius erat quam tentiam institutam ad Christiani populi salutem tali homini tradere, qui vel præ stupiditate nequebat ea recte uti, vel præ malitia eam volebat Christiani populi perniciem convertere: Dicitur

Histoire de l'Eglise de Rheims li. 2. cap. 18. Arnobius lib. 4. cap. 111. 104. & lib. 5. cap. 28. Platina in paschali 1.

que retenta est ea consuetudo, ut Pontifices Rom. Imperatorem inungerent, eique de sua manu Augustæ maiestatis insignia traderent, ut phanus Pontifex Ludouico Pio, qui filium Lotharium natu maiorem Imperii socium delgens & regem declarans, eundem ad Pontificem misit, in Basilica S. Petri inungitur & Augustus declaratur

Platina in Eugenio 2.

Quum autem Lotharius postea filium suum Ludouicum Imperatorem creari, eique Romam iurare voluisset, Eugenius II. optimus Pontifex simplici presbytero propter singulare sanctimoniam Pontificum summum adeptus, quia eum gerendo imperium ineptum prouidebat, liberè restitit: & ut quidem sacramentum fiat pernitto, inquit, Ludouico filio hoc tribuatur, nec ego nec omnis Romanitas consentit.

Liber pœf. in vita Sergij.

Genebrar. in Chronol. ann. 995. fol. 570. Bapst.

Manfit itaque Imperium hoc modo ad aliquot annos in Caroli posteritate. Tandem verò, in continua imperiorum vicissitudo, diuisa in principatus Germania, Gallia, Italiaque: Ceterique posteris à maiorum pietate & fortitudine multum degenerantibus, conuersisque ad rapinam spoliationes templorum que Carolus Magnus magnis sumptibus extruxerat & multis ornamentis opibus que locupletauerat: quum propter varios tyrannidique emergentes res turbatissimè essent in Italia Germaniaque, de Imperio rursus instaurando Christiani proceres ceperunt cogitare. Quo tempore magnum erat in Germania Othonis nomen & prop

Egnatius Rom. prin. lib. 3. in.

Arnulpho. Egnatius lib. 3. in Othone.

Lambertus Schafnaburg. de rebus German. anno 962.

Sigibertus anno 963.

& propter pietatem, & propter fortudinem bellitam: qui ex Italia Saracenos Græcosque illis adhaerentes profligans, Romanæque Ecclesiæ post magnam tempestatem magnam tranquillitatem restituens, omnium Germanorum principum primus Imperiali corona donatur à Romano pontifice Ioanne, eiusque benedictione atque consecratione (vt aiunt historici) primus Imperator factus est. Quanquam enim maiores Othonis magni principes essent, rebusque præclare gestis egregium fuerat honorem & famæ celebritate adepti, tamè post Imperium à iusta sobole & agnatione Caroli Magni ablatum, primus hic Otho iustus legitimusque Caesar numeratur, eò quòd Conradus Henricusque maiores eius qui magnū sibi nomen comparauerant, pontificis auctoritate benedictioneque caruerunt. Neque verò reliqui Christiani principes fremuerunt, aut ipsi Franci quòrum maximè intererat, tumultus aliquos concitarunt, quasi magna aliqua ipsis iniuria fuisset illata, quod à Caroli Magni progenie ad Othonis stirpem suprema illa in orbe Christiano maiestas fuisset translata: sed contra, vt primum Otho à Pōtifice Rom. coronatus in Germaniam reuersus est, ad eum concursus totius orbis terrarum fiebat. E. Francia, Francus rex cum fratre Carolo, & matre, & Magister equitum Hugo Capetus (postea rex) gratulandi causa affuere. Duces nobilissimi genere factisque comitabantur. Totius Latini nominis proceres aderant, & summi Græcorum viri, quòd Nicephorus Græcorum Augustus Theophanam filiam, Othonis filio per oratores despondebat. Festi celebresque dies cum omni magnificentia & hilaritate acti. Nunquam Francicum nomen iunctius Germanico fuit. Ad eò vt quotquot in orbe terrarum fuerunt Christiani principes, ipsique qui præ reliquis maiorem habeant expostulandi causam Franci & Græci, publica gratulatione testificati sunt Pontifices iudicium

Paulus
Emil.
histoire. li. 3.
in reg. 33.

Amil.
ibid.

Orbis
Christiani.
probaue
pontificis
factum in
mstantis
Imperij.

*Leges suc-
cessivitas
Imperator.
in Germa-
nia posita
a Pontifice.*

*Principes
Electores
7.
Platina in
Gregor. 5.
Pantaleon
de viris il-
lustris.
Germ. par.
2. in Greg.
5. & Otho-
ne. 3.
An. 995.*

dicium summa ratione nixum sibi nequaquam
plicuisse. Caterum quum hoc pontificis novum
peratorem eligentis factum præsentibus tam
malis mederetur, futuris autem non occurreret
nec stabilem aliquam vel diuturnam quietem
mitteret; & verè proclivis erat lapsus reip. Chri-
na in pristinas calamitates, nisi certus ordo in-
eos deinceps præcludendi ab imperio, qui poterat
fantes, posthumi, simplices, stupidi, & effra-
essent, quales erant Francorum nonnulli, & ex
prios omnes miseriæ emanauerant, ista con-
rans Gregorius quintus magna sapientia Pontifi-
vt deinceps certa & stabilis esset Imperatoris
gendi ratio, nec patris indulgentia in multas
res rursus dilaceraretur Imperium, sed ei præ-
retur ille solus qui & propter Catholicam religio-
nem quod imprimis erat Christiano Imperio
necessariū, & etiam propter heroicæ virtutes
proximo loco erant requirendæ, Imperio gener-
esset idoneus: has ob causas cum Christiano-
principum assensu legem eam posuit qua Ger-
norum Nobilitati (qui hoc tempore de re Chri-
na non minus præclarè quàm superiori sæculo
ci erant promeriti) Imperialem dignitatem per-
tuam assignavit. Quæ lex ad hodiernum
diem viget, qua tribus Archiepiscopis, Maguntino
Treurenſi, Colonienſi, & totidem laicis Ger-
niæ principibus, Saxonix Duci, Palatino
miti, & Brandeburgensi Marchioni (& si quæ
horum in diuersis Imperatoribus eligendis
fragia essent paria) Duci Bohemix, Imperatoris
electio attribuitur: ita nimirum vt quem illi
gnarent, is diceretur *Cæsar & electus*: & quum à Ro-
mano pontifice confirmatus esset & coronatus,
haberetur *Imperator Augustus*. Et si autem de hoc

fituto dissentiunt aliquantulum historici, quod
 hoc nonnulli ad posteriora tempora, & Gregorium
 alium, non quintum sed decimum renocant, tamē
 quoniam maior historicorum pars & maior ratio-
 nam ad veritatem proximē accedētium copia Gre-
 gorio V. hoc ascribit, & vtrumcunque ponatur ad
 summam conclusionis meae nihil interest, quando
 vtrique à summo ecclesiae Christianae pastore hoc
 factum concedunt, non puto operæpretium, pro-
 lixius vel in reconciliandis scriptoribus, vel in veri-
 tate subtiliter indaganda persistere. Eodem serē tem-
 pore Hungaria ad fidem Christi conuersa est singu-
 lari Stephani principis studio & diligentia, quem
 egregia populi Hungarici benivolentia & consen-
 sus regali maiestate iudicauit dignissimum. Cæte-
 rum optimus rex, & propter insignem pietatem post
 mortem in Sanctorum numerum relatus, dignita-
 tem oblatam noluit suscipere, priusquam consul-
 tus per legatos Pontifex eum sibi honorem Apo-
 stolice sedis decreto assignasset. Rogerius quoque
 Siciliae Comes quum bello Pontificem Romanum
 Innocentium II. & Cardinales cepisset, moxque
 mira modestia vsus liberos fecisset, eam que ob
 causam facile quæ volebat pleraque à Pontifice
 obtineret, regni tamen titulum quem maximis præ-
 mys & pollicitationibus impetrare contendebat, assequi
 non potuit. Eius autem hæres Guilielmus qui ar-
 mis magnam Apuliae Calabriaeque partem occu-
 pauerat, ab Adriano III. vtriusque regni & Siculi &
 Neapolitani titulos obtinuit, etsi Constantinopoli-
 tani Imperatoris, orator Beneuentam ad Pōtificem
 veniens, id ne fieret vehementer intercederet. Al-
 fonsus quoq; Portugalliae Dux etiam si cum quinq;
 simul Saracenorum regibus bellum committens
 eosq; profligās, ab vniuerso exercitu rex saluaretur,
 postea

Genebrar.
in Chronol.
ann. 995.
Onuphrius
in Chronico.
Vide de-
cretal. Gre-
gor. lib. 2.
Tit. 6. cap.
24. Vene-
rabilem.

Anno.
1000.

Multis in
Europa re-
gibus dicitur
1. a Pontif.
Cromer. li.
3. de rebus
Poloniae.
Genebrar.
ann. 984.
Rex Hun-
gariae.
Rex Sici-
liae & Nea-
polis.

Platina in
Innocent. 2.

Ibidem in
Adriano
4.

Rex Portu-
galiae.

postea tamen 46. annos in principatu honoratissime degens, regem se vocari passus non est, ab Alexandro 3. regium nomen & diadema consecutus. Alia multi sunt huius generis in Christianis regnis exempla, quæ, veram Christianæ & regni naturam in religione vel maxime litam esse demonstrant. Quamvis enim ut diximus, respub. à natura ad reges vel magistrum sibi præficiendos sufficiunt, neque verò Christianæ lege aliqua diuina, vel (ut arbitror) humana cogebantur ad Pontificis voluntatē in Rege vel Dece sibi adoptando sequendā, modò tamen eorum priuata electio in reipublicæ & religionis Christianæ detrimentum non vergeret, tamen quia rege Christiano primam partē obtinet fides Christi, secundam ciuilia commoda, ipsum Christianæ professionis officium postulabat, ut nemo in Christiano rex crearetur, quem summus Ecclesiæ Christi præses iudicaret fore eidem Ecclesiæ perniciosum. Utque olim ante annos nongentos & quinquagesimum idemque valde religiosus Hispaniarum rex Bamba prohibuit se regem appellari ante quam patriarchepiscopus Toletanum esset solenniter unctus & coronatus (quod etiam de Henrico V. Anglorum regem dunt annales Anglicani) in qua unctioe & coronatione semper continetur obligatio ad defendendam Ecclesiam Catholicam, sic eadem carceraria quum in Testamento nouo tantum sit sacerdotalis nõ regalis, & à sacerdote summo cum potestate & fidei omnibus Europæ regibus communicata: conuincit eorum regna ad sacerdotium Christianum & fidem Catholicam tuendam esse comparata: ideoque legitime reges Christianos dici posse, qui non sinunt se à sacerdotibus in reges ungi eum in finem, ut admoneantur per præsentem

*Genebrar.
Chronol.
an. 1116.
& 1180.*

*Joannes
Magnus
Gothica
histor. lib.
13. ca. 22.*

Unctio regum quid significat.

*Vide supra
cap. 2. §. 3.
& 3c. cap.
3. §. 5.*

illam sancta vntionis infusionem, Spiritus paracliti benedictionem eis infundi, vt infideles expugnent, iustitiam colant, bene vel male meritos remunerent, sed imprimis & potissimum vt Ecclesiam sanctam & fidem Christianam defendant, ad decus, & laudem Christi qui rex regnum est, & a patre oleo exultationis vntus pra participibus suis: quod nisi credant & opere complere laborent, neque verè sub Christo rege reges sunt, neque cum Christo id est vnto aliquam habent vntionis participatione, neque iure Christiano Christianos in baptismo vntos regere possunt, quocumque iure & modo, & a quibuscumque electi in regali fastigio sunt collocati.

8. Cateram ista prima regum ordinatio minoris est ponderis, & fieri potest vt aliquando sine expresso Pontificum suffragio Christiani reges efficiantur. Sic enim & in Hispania euenisse legimus, vbi à Sa- racenis oppressi Christiani, reges sibi contra eorum furorem Pelagium primum, Hispania regum qui deinceps ad hodiernum vsque Philippum regnarunt fontem, eodemque tempore Garziam Nauarra & Aragonia regum authorem, reges suos fecerunt. Et aliquot postea saeculis, ille quem Pontifex Romanus sacrarat Imperatorem Germani Otho tertius, principem Poloniae tum Imperio Germanico subiectum, ab obedientia Imperatorum deinceps absolutum ad regiam dignitatem extulit. Nec diu post Vratislaus eo tempore Bohemiae Dux, ab Henrico Imperatore Maguntia in comitiis Imperialibus rex declaratus est, missusque cum eo Pragae in Bohemiam Treuirorum Archiepiscopus, qui eum coram prouincialibus regem inungeret, & regalibus adornaret insignibus. Et quin alij Duces principesque eodem modo talibus honoribus amplificati fuerint, non est valde cotruersum. At verò vt

Et omnes

In oratione
cum ungu-
tur rex.

Genebrar.
in Chron.
ann. 714.
Ioan. vasa
in Chronica
Hispania.
cap. 17.
Guagnin.
revis. polo-
nic. tom. 1.
in Boesl. 1.
Müllerus
Cosmog. v.
niuers. li. 4.
ann. 1000.
Genebrar.
in Chronol.
an. 1080.
& 998.
Annas
Silvius in
hist. Bohem.
cap. 22.

Omnes ve-
ges necessa-
rio subiecti
disciplina
Ecclesie.

Hæresis,
vera causa
tur Occide-
tu Imperii
Græcis Im-
peratorib.
ablatum.

Paulus dia-
conus lib. 8
Platina in
Constantino.
Sigibert.
Chronic.
ann. 712.
Regino
Chyros. l. 1.
Marianus
Scotus
ann. 712.

omnes illi quocunque modo honores eos ut
piscantur, si Christiani sunt, summo Ecclesie
& excōmunicari, & deponi, si in hæresim incidant
vel contra reipub. Christianæ generale bonum
titer delinquāt, hoc aded certum est, quàm certum
est eundem regem esse Christianum, esse Christi
gregis ouem, quàm certum est eum esse Eccle-
Christianæ filium, esse in Ecclesia Christi bapti-
tum, esse ecclesie Christi disciplinæ subiectum, esse
præesse in Ecclesia Catholica Episcopum qui
eius anima Christo supremo iudici rationem
redditurus. Est enim hoc non humani iuris sed
uini, non mutabile sed æternum, non in cuiuslibet
vel regis vel populi libera voluntate positum, sed
preesse à Christo & Apostolis mandatū. Neque
alicuius rei praxis fuit omnibus sæculis in
Christiano magis clara & illustris. Et hoc pro-
erat initium Imperij Græcis eripiendi & confecti
Francis. Neque enim Imperiū Constantinopolitani
Pontifice institutum est, sed postquam in Constanti-
magno Christianū effectum est, perpetuò Impera-
torium honorē vel successione vel militari electio-
ne collatum retinuit, eosque Ecclesia tota ut legi-
mos Imperatores venerabatur. Quum tamen Phi-
lippicus Constantinopolis Patriarcha Catholice
exilium acto hæresiarcham suscepisset, eiusque
mata Romam misisset, mandans ut omnium consensu
probarentur, & antegressis sex generalibus Concilio-
sefe hostem declarasset, Pontifex Romanus
modò Imperatoris edicto decreta contraria pro-
mulganit, verum etiam præterea constituit ne Impera-
toris hæretici nomē publicis scriptis aut priuatis, in are-
gento, plumbeo reciperetur. Nec multò post quum Leo
Maurus odio Pontifici Romani omnes in Imperio Romani
Sanctorum

Sanctorum imagines picturasque deleri precepisset, Gregorius II. Pontifex Romani huic impietati non modo non obtemperavit, verum etiam omnes Catholicos admonuit ne in tantum errorem, vel timore vel edicto principis, illo modo laborentur. Qua cohortatione adeo animati sunt Italiae populi, ut parum absuerit quin sibi alterum Imperatorem diligerent. Sed quo minus id fieret, Pontifex autoritate sua obstitit. Simul tamen ut sanctissimum virum decuit, per literas Imperatorem monuit ut hoc aliisque impiorum erroribus omisis veram fidem amplecteretur. Qui cum monitoris impatiens multo quam antea furiosius in amentia progrediretur, Christianosque vna cum ipso bellum imaginibus sacris non inferentes caperet, & tyrannice obtruncaret, & anoto Catholico Constantinopolis patriarcha, haeticum eius loco imponeret, successor Gregorii secundi Gregorius III. cum cleri Romani consensu imperatorem illum simul Imperio, & communionem fidelium priuavit. Postquam sententiam, Italia Occidensque totus ab eius obedientia recessit, nec deinceps vectigalia ei voluit persolvere. Quumque proximi Imperatores Constantinus Copronymus eiusque filius Leo in eodem furore pergerent, nec moniti ad sanam mentem redirent, neque Christiani Ecclesiae Occidentalis sub eorum dominatum redire voluerunt, sed de alio Imperatore sibi prouiderunt. Atque hanc fuisse veram causam cur Italia & Occidentis Imperium ab Orientis Imperatore auulsum sit, & Latini & Graeci fatentur.

9 In proximo autem Francorum Imperio quanta fuerit Pontificis autoritas, non quando Francis praesidebat haeticus (neminem enim aliquando vel ex Merouincijs, vex ex Carolingijs vel ex Capeningijs, regem Francorum haeticum ad nostram vlques

L. 2

memor

Ann. 714
Platina in
Greg. 2.

Platina in
Gregor. 3.
Sizbert.
ann. 727.
Paul. Dia.
con lib. 2 r.
rerum Romanarum.

Glycas in
Annals-
bus part. 4.
Zonar. 10.
3. in Leona
Isauro.

91

Supra c. 2.
para. 4. &
6.

Nauciers
generatione
37. pagina
157.

Paulus E.
mol. hist.
lib. 3. in re-
ge 3°

Papir. mas-
son An-
nal. lib. 3.
Philippus.
Constantia
veterum
Gallia E-
piscoporum

Ino epist.
28.

memoriam vlla sacula viderunt) sed quando Gal-
lorum Imperio praeerat vir ignauus & reipublica
Christianae incommodus, omnes historiae loquun-
tur, & nos suo loco explicauimus. Postea vero cum
Philippus I. ante annos ferè quingentos, legum
uxore repudiata, nobilem quandam Andegauum
Comitis uxorem nefario matrimonia sibi adhae-
ret, Urbanus secundus summus Pontifex, nam
Gallus, aqua & igni regi interdixit, & ne diuina
regium ei imponeretur praecepit, illudque an-
tima Pontificis, amplissimo assensu generalis Con-
cilij Claromontani in ipsa Gallia coacti, in quod pla-
quam trecenti Episcopi ex orbe Christiano con-
nerunt, comprobatum est. Valdeque dignum est
in aduersione quod ex optimiorum Galliae episcopo-
sententia S. Iuo Pontificè Romanum hortatus
vllò modo regem absoluat, donec is plenè se cor-
pisset & adulteram à se repulisset; etiamsi rex inter-
valde tumultuaretur, & ingentes minas adert
schismatica separatione totum Galliarum regnum
à Romani Pontificis obdiètia auulsurum, nisi illi ad-
tetinas eas nuptias approbaret, vel saltem perma-
ret. Sic enim S. Iuo. *Qui ad vos venturi sunt, in calu-
te ingenio sui & venustate linguae, impunitatem flagiti-
impetraturos Regi à Sede Apostolica promiserunt, hanc
tione ex parte vsuri, regem cum regno ab obedientia
surum nisi Coronam restituatis, eumque ab anathemate
absoluatis. Quid verò pontifici hoc in loco fieri
dum censet doctissimus Episcopus? Num cogitandum
uendum? num diuulandum, regisque furor
dulgendum? Nihil minus. Non est meam (inquit)
instruere vestram prudentiam, cuius potissimum interest
Iniquitatem errata non fouere sed ferire. Si tamen aliqui
doli euidenter ab unitate matris suae Ecclesiae discedant, &
iam pridè mente discesserunt, consoletur Sanctitate vestra*

inimum responsum, Reliqui mihi septem millia virorum 1,
 Regum 19. & illud Apostoli 1. Corint. 11. Oportet here-
 ses esse. Quumque hac via tanquam leonis pelle rex
 ille nihil proficeret, ideoque mox vulpinam assu-
 mens Romam se profecturum summa cum humi-
 litate ad impetrandam absolutionem in vulgus e-
 mitteret, S. Iuo ea de re ad Pontif. summum scri-
 bens, Notum (inquit) facio Sanctitati vestre, quod
 Francorū rex Romā se in proximo venturū dicit, quod tamē ^{Idem epist.}
 non credimus. Sed seu veniat: seu mittat, caueat & vobis & ^{49.}
 nobis, ut semper clauibus & catenis Petri fortiter tenatur: &
 si forte absolutus fuerit, & ad vomitū sicut iam contigit re-
 uersus fuerit, e vestigio usdem clauibus recludatur, usde ca-
 tenis religetur. & hoc literis vestris omnibus Ecclesiis mani-
 festetur: quo sic Galli aliique Christiani omnes
 cognoscant quemadmodum erga eum se se ge-
 rere debeant, nimirum non ut erga regem Ca-
 tholicum & Christianissimum, Ecclesie Catho- ^{Summaire}
 licæ filium primogenitum, sed tanquam schismatici- ^{de l'histoire}
 cum, vel excommunicatum, & ab eiusdem Eccle- ^{de fra. Par}
 sic vnitatem omniumque Christianorum commu- ^{Nic vignier}
 nione præcisum. Quo tempore toto (quamdiu ni- ^{&c. anno}
 mirum Philippus iste mansit excommunicatus) in ^{1290.}
 communibus & publicis scriptis, vbi de more re-
 gis nomē solebat interseri, regnate Philippo, hoc omi-
 ssum est, eiusque loco positum, regnante Christo.
 Quamquam autem post mortem Urbani P. P. re- ^{Paulus A.}
 gis fautores cristas non nihil ceperunt erigere, ^{milium l. 3.}
 & quidam etiam Ecclesiastici eidem adulari, tum ^{in rego 3 &}
 nam tamen in Gallicanis Episcopis vniuersis con- ^{Vide Iuo-}
 stantiam & fortitudinem ostendit, quod memorant ^{nem epist.}
 historici valde tu laudatam fuisse magnitudinem animi ^{1247.}
 Iohannis legati Romani quod abstinerit à communionem
 Philippi Regis, & vituperatos quosdam Belgarum Epis-
 copos qui contra interdictū summi Pontificis, coronam regi
 L13 imposue-

Rex Gal-
lia excom-
municatus.

imposuerunt qua si mortua fuerit iustitia, quā mortua
Vrbanius iustitia prece. Ex qua historia tota petri-
tur in excommunicatione, ad reges strangerum
quanta sit vis; optimosque eius ætatis Gallicos
Episcopos ita propter eandē à regis consecratione
cauisse, ut quā coronari vellet mortuo Vrbano
eum excomunicauerat, ab aliquo Gallicano E-
piscopo eum honorem impetrare nō potuerit, sed
Belgas & semigallos cōfugere sit coactus. Et cum
eum Episcopum Gallicanum, aut omnino Gallum
& non potius semiuitum & effeminarum aliquem
Cybeles sacerdotem putabimus, si quis Navarra
capiti diadema Gallicanum imponere voluerit.
Aut num maius fuit peccatū Philippo illi repudiare
re legitimam vxorem & meretrici adhaerere
quā Henrico isti Catholicā Ecclesiā reicere
cum synagoga Satanæ per incestā hæresis suæ
dinē copulari? Aut non eadē est hodierna die pas-
stas Sixti Pōtificis & Cōcilij Tridētini, quæ tū
Vrbani Pontificis & Concilij Claromōtani? Et qua-
lis est theologia istorum dementissimorū hominum
qui tā furiose cōtendunt regem Gallorū à nemine
mortalium posse excomunicari? Sic enim nuper
Androgyni Catholici Calvinistæ predicari cep-
runt, quò regē suum Navarræū omnibus & Cō-
ciliis & Pontificibus faciāt superiorem. Ecquis
rò Christianus concipere potest huius theologiæ
fundamentū? Illud nimirum (opinor) dicent
suum Navarreum hominē Christianum non
ouem Christi non esse, in Ecclesia Christi & sanguine
eius non contineri, nec esse Christi sanguine
demptum. Hoc certè quidē dicāt opus est, & ut eum
vel Angelum, vel Diabolum, vel saltem Paganum
aut Turcam, non autē Christianum faciant necessarium
est, siquidem eum ab Ecclesiæ disciplina, & Pastorem
summi

Apologie
Catholique
part 2.
pag. 164.
& 165.

summi subiectione volunt abstrahere. Sin verò
 Christianus est, etiam si hæreticus, subiectus est Heb. 1. 2.
 præposito & curatori animæ suæ: si ouis, habet pa-
 storem cui obediat, si sit in Ecclesia, habet Episco-
 pum à quo regatur, à quo corrigatur, à quo ligetur
 & solvatur, à quo cælorum clauis gerente celū ei ape-
 riatur vel claudatur, & à quo si Ecclesiā contempserit,
 tanquā *Ethnicus & publicanus* à Christianis cauedus Math. 1. 8.
 esse denūtiatur. Denique si sanguine Christi redēp-
 tus est, reuereri debet Petri successorē tanquā præli-
 dem suum, vt pote cui Christus eum pascendum
 commisit, & qui. (vt diuinè scripsit doctissimus san-
 ctissimusque Episcopus D. Chrysostomus) *sanguinē*
suum effudit ut eas pecudes acquireret, quarum curam tum Chrysost. li. 2. de sa-
 cerd. in 14. ca. 110.
Petro, tum Petri successoribus cōmittebat. Sed, vt ad histo-
 riam reuertar, is qui ea ætate & doctissimus & san-
 ctissimus fuit in Gallicana Ecclesia Carnotensis E-
 piscopus Iuo propter admirabilem pietatem Sanctis
 post mortē annumeratus, quum post hoc Pontificis
 anathema à rege in Aulā accerferetur, & vnā moneretur
 vt milites quosdā regi cōtra hostes in auxilium Officium boni Episcopi erga regem excommunicati.
 submitteret, vtrique ita respondit, vt egregiū & verè
 Apostolicum Galliæ episcopis vniuersis obedientiæ
 erga Deum magis quàm regē exemplum præbuerit.
 Ad vos ne veniam (inquit) magna & multa causa me Act. 3. 29.
 prohibent. Nam & Papa Romanus interdixit vobis au-
 thoritate Apostolica thorum mulieris quam pro vxore Iuo in epist. 105. v. d. Bolfrest li. 3. ca. 25.
 habetis, & interdicit etiam omnibus Episcopis ne capiti
 illius mulieris coronam imponant. Parcens igitur maie-
 stati vestræ, vestram dissimulo adire presentiam, ne Se-
 dis Apostolicæ iussione compulsus, cui vice Christi pa-
 rere me oportet, quod nunc dico in aure, cogar in ve-
 stris & multorum auribus publicare. Id nimirum veri
 & Apostoloci est Episcopi, à regis Aulæ & presentia
 quem summus pastor Ecclesiastica cōmunionē ob-

manifesta scelera priuauit abstinere nisi forte
cum capitis sui periculo, vt Ioannes Baptista
bylas martyr, D. Chrysoftomus, D. Thomas
tuariensis, & similes diuinæ constantiæ & libera-
viri, velit reges impios non aliter quam Ethio-
vti monet Christus, liberè de suis sceleribus, &
lam coarguere. *Milites autem inquit mei* (quos
Episcopus quia erat simul Comes Carnorensis
bebat suppeditare) *pene omnes vel absunt, vel pro-*
Ecclesia violata sunt excommunicati, quos sine sacri-
reconciliare non valeo, & excommunicatos in hostem
non debeo. Ita regem iustè Apostolica sententia,
lium communione priuatu, à veris Christianis
in pace, nec in bello, regio honore afficiendum
egregiè declarauit.

10.

Id quod item in Anglia erga Ioannem
episcopi proceresque eius regni præstiterunt. Is
cum propter indigna & nimis atrocità Ecclesi-
spolia atque sacrilegia, per Innocentium III. po-
ficem excommunicatus & regali in subditos
priuatus esset, proptereaque episcopi omnes vix
& altero excepto eum deseruissent, & ex Anglia
Galliam demigrassent: mox ciues etiam, & milites
& militum tribuni, & arcium præfecti magno
mero ab eius Aula & obedientia discesserunt
in Galliam, alij in alias Insulæ partes. Quam
Ioannes conscripto exercitu contra Scotorum
gem profecturus esset, proceres regni sese eum
mitatos negarunt, causamque postulanti
ponderunt, *eam cuius esse perspicuam, quoniam*
delicet scirent eum à Pontifice excommunicatum, pro-
tereaque non poterat vllam à subditis suis ex-
pectare subiectionem quandiu ipse maneret
bellis Christo & Ecclesiæ, quibus ex Christi-
na disciplina primo tenebantur obedire. Quam
necessitate

*Folido. lib.**15.**Annales**Anglie in**Ioanne.**Rex An-**glia excom-**municatus**& deposi-**tus.*

necessitate permotus, quod etiam resciret Gal-
lorum regem Philippum Augustum magnos ad
regnum eius inuadendum facere terra marique
apparatus (rex enim Galliarum iustam & piam bel-
li causam duxit ut Episcopus extorres sedibus suis re-
stitueret, omnesque Franci contra Anglum excommunica-
tum se ituros ingenti assensu profitebantur) Pontifici se
submit, & episcopos reuocauit, & illis alijsque
proceribus se satisfactum, summa religione iu-
rauit. Et quàm fuit in rebus prosperis ferox & insolens,
tam in aduersis fractus atque abiectus, ad lega-
ti romani pedes regia insignia posuit priuatusque & quis se
tandem maneret exitus, quinque dies egit, sexto ut ingens
munus & propè desperatum beneficium à Romano accepit
diadema, se beneficiarium, Angliamque ac Hiberniam ve-
tigalem sacrosanctæ potestatis professus. Ut autem quæ
Episcopis, proceribus, totique regno promiserat,
sincerè itidem præstaret, nec post sublatum interdi-
ctum ad veterem tyrannidem rediret, proceres gentis
iureiurando adacti sunt, si qua parte à fide decederet, se eū
quacunque ratione coacturos, ut conuenta præstaret. id
quod factum est. Quum enim promissa minus fi-
deliter exolueret, vniuersum cōtra se regnum con-
citauit & post ærumnosam vitam in ciuilibus bellis
miserè exactam, longè miserius obiit. Scoti item
etiam in rebus politicis aeterno ferè dissidio ab Anglis
diuisi, in hac tamen Christianæ disciplinæ erga re-
ges praxi, cum Anglis fuerunt coniunctissimi. Id
quod ante annos ferè mille in Frecharo rege mō-
strarunt, qui quod valde esset & in homines crudelis,
& in Deum impius, adeo ut uxorem iugularet &
stupraret filias, propter quæ scelera ab episcopis
Christianorum communionem eiectus est, mox pro-
ceres ad eum puniendum copias contraxerunt: quos etiam
episcopus Colmannus cohibuit, prædicens breui
LI 5 affutu-

Emil. lib. 6. in Philippo Augusto rege 41.

Ibidem. fol. 278.

Ibidem.

Suprà fol. 85.

Euchan. hist. Scotticæ. lib. 5. pa. 153. Rex Scotticæ.

affuturam diuinam ultionem, quæ eos tanta nobilitate liberaret, iuxta cuius varicinium paucis diebus pediculari morbo consumptus est, ex merito sibi hoc euenire, qui episcopum illum bene merito spreuerat, tamen episcopum retardasse procerum hoc bello non tãquam illicito, sed tanquam necessario, quoniam ultio mox securura imminet diuinitus, patuit ex auro istius altero regis eodem nominis, qui quũ sceleratissimus esset, & nominatim reus hæresis Pelagiane, & contemptus baptismi & aliorum sacramentorum, propter hæc à Nobilitate suis captus est, & in carcerem coniectus: ubi ipsi ubi violentas manus intulit.

Longè minora fuerunt scelera Sanctij II. regis Portugalliæ, propter quæ tamẽ & clerus & nobilitas

magna ex parte, & imprimis optimus prudentissimusque ille Rom. sedis Pontifex Innocentius III. Consilio generali Lugdunensi eũ censuit abdicandum

vel ita saltem coercendum, vt eo honorificè quocumque

modo priuatã vitã agẽte, penes curatorem manente regni illius administratio. Scelera autẽ eius fuerunt

quod animo erat remisso & ignauro, quod ad vniuersi nutum res grauissimas disponderet, quod ad

quidam regis facilitate & negligentia elati populi grauibus tributis opprimerent, quod ad Ecclesiarum

orphanorũ, viduarumque defensionẽ, non ex regia regẽ decebat cura & generosa magnanimitate

cũberet. Has ob causas bona pars nobilitatis & Clerici, fratrẽ eius Alfonsum Comitẽ Boloniensem

cariũ (vt ita dicã) regẽ elegit. hanc que electionem probans clarissimus ille pontifex, missis literis

vniuersos Portugalliæ proceres, Mandauimus quatenus dilectum filium virum nobilem Comitem Boloniensem

ensem quum ad curã & administrationem generalem & liberam regni eiusdẽ iam sit assumptus, ubi ad vos aduenit, in

Ibid. pag. 252.

Rex Portugallia.

Edwardus Nonus in hist. regum Portugal. & in Censura lib. de vera Portug. regum genealogia.

Sexto Decretali. l. i. tit. 8. de supplen. no.

in ciuitatibus, castris, villis, &munitionibus regni, cum om-
 nibus suis recipere, ac eius dispositioni, ordinationi, & man-
 data vniuersaliter singuli & singulariter vniuersi per om-
 nia & in omnibus intendere absque difficultate qualibet
 procuretis: impendentes illi contra quoslibet repugnantes, ac
 etiam violentos, auxilium, consilium & fauorem. Id quod
 si facere neglexeritis, fratribus nostris Bracharensi Ar-
 chiepiscopo & Episcopo Colimbrensi precipimus, vt ad id vos
 per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compel-
 lant. Neque verò est cur quispiam vetera aliqua
 promissa aut iuramenta regi Sanctio facta obijci-
 at, & ijs se impediri queratur ne Sanctio derelicto
 Alfonsi se potestati subijciat. Nam quum populi sa-
 lus & Ecclesie Christi defensio hanc status in il-
 lo regno mutationem deposcat, ineptum est hoc
 loco hisque temporibus iuramentum prætexere,
 ne reipub. simul & Ecclesie ruinam iam nunc mi-
 nanti succurratur. ideoque mandamus inquit Ponti-
 fex hæc à vobis præstari, fidelitate, homagio, iuramento seu
 pacto, si aliquibus forte præfato regi vel cuiuscunque alij per-
 sona tenemini, aut etiam ipsius regis prohibitione nequa-
 quam obstaculis. Atque ita vniuersus populus paucis
 admodum exceptis, amoto Sanctio ad Alfonsi se do-
 minatum & auctoritatem contulit.

Neque Polonia Germaniæque illustribus caret
 exemplis huius Christiani & in episcopis & in re-
 gibus officij. Boleslaum enim Poloniæ regem quod
 infami esset libidine, & nimia crudelitate, nec ex
 equo ius diceret, & subditos intolerabilibus exacti-
 onibus opprimeret, admonuit cõstanter Stanislaus
 episcopus Cracouiensis, nec indignè ferenti, & mi-
 nas intentanti pepercit, quo minus (quod episco-
 palis erat muneris) eum subinde suorum grauissi-
 morum scelerum argueret. Quumque verbis nihil
 proficeret, rexque ei mortè minaretur, ipse regem
 sacris

*Cromer. de
 rebus To-
 lon. lib. 4.
 Crantz. aus
 Vandal. li.
 3. cap. 136.
 14. Mun-
 ster. Cos-
 mogra. lib.
 4.*

Rex Polonia.

facris tota vrbe Cracouiensi interdixit: id quod regem offendit, vt captata opportunitate, dimetra vrbe episcopus in sacello quodam diuinum sacrum peragit, irruens in eum cum rellitibus prophanus rex, episcopi ad altare caput abscinderet, eiusque cerebro parietes cogeret: cuius corpus mox in minutas partes tribus est dissectum & obiectum canibus. Quam causam Pontifex Romanus Gregorius VII. ab eius obedientia omnes principes, Barones & Vasa regemque Bolestaum anathematizauit, totamque in xii Poloniam: cui etiam Corona regalis conferenda abstulit, ne de cetero quispiam principum, absque consensu Sedis Apostolice coronaretur. Bolestaum à suis expulsus fugit in Hungariam, vbi proximo anno, Dei vindicante, in amentiam incidit, & ipse mortem consciiuit. Quo ita interempto, Poloni

Munster. ubi supra. pag. 293.

eius fratrem Ducem Vladislaum regem suum constituant. Qui quanquam vsurparet regium titulum, tamen fuit coronatus, horrentibus episcopis Apostolice dati preuaricationem. Post huius autem mortem positum est nomen regale, nec ducentis deinceps annis vsque ad Premislaum II. cuiquam Polono tributum. Hic verò primus ab Archiepiscopo Cracouiensi, veteri more repetiti vnctus & coronatus est assentiente Romano pontifice, qui ordinauit vt posterum ad honorandam Stanislai episcopi Cracouiensis memoriam, rex Polonus in Cracouiensi Ecclesia coronaretur. quod ius deinceps Cracouiensi Ecclesiae pontificijs diplomatis perpetuum factum est.

An. 1295. Cromerus lib. 11. Munster. pag. 900. 901.

Imperator Germania excommunicatus & depositus.

In Germania autem vt Ludonicum quartum, Othonem item III. & Henricum III. breuiter causa prætereâ, à sui temporis pontificibus, Alexandro III. Iohanne XXII. Innocentio III. & Grego-

no VII. exauthoratos, vnica Frederici II. historia satis manifestè docet & quæ sit pôtificum erga Imperatores autoritas, & quæ fuerit orbis Christiani de tali pontificum autoritate fides. Excommunicauerat illum primò Honorius tertius & deinde Gregorius nonus. Quum tamen potentia & vi imperium retineret, & in Germania Italiaque multi propterea cruentissimi tumultus nascerentur, obcunte Gregorio, Innocentius quartus in Generali Concilio Lugdunensi, missis orbis Christiani nomine legatis Fredericum ad pacè inuitauit, pollicitus quæcunque optari possent ad sarcendam Ecclesiæ concordiam Et siquidem Fredericus diceret quòd in nullo contra iustitiam leserat Ecclesiam, aut quòd vel Pontifex defunctus, vel Innocentius contra iustitiam eum lesissent, parati eramus (inquit pontifex) vocare reges, prelatos, & principes tam Ecclesiasticos quàm saculares ad aliquem tutum locum, vbi Fridericus vel per se, vel per solennes nuntios conueniret erat que parata Ecclesia de concilio Concilij satisfacere illi si eum lesisset in aliquo &c. Quum vero Imperator omnè istiusmodi pacificationem respiceret, & obstinatè incæptos tumultus tota Germania Italiaque foueret, pacemque inter Ecclesiam & Imperium stabilitam infringeret: & ob grauem hæresis suspicionem, & ob sacrilegia, & quia Ecclesiastica iura sibi vsurpauit, & quia contra fas iusque bello pôtificiam vexabat ditionem, & quia sua insigni simulatione expeditionem in Orientem contra Saracenos cum magna Christianorum clade impediuit, & quia episcopos à Gregorio Romam ad Concilium generale vocatos, Cardinalesque varios, obsessis itineribus cepit, & in vincula coniecit, qua ex re Gregorius tantum dolorem cepit, vt non diu superuixerit, & quia episcopatus & monasteria 40. in odium Papæ expoliavit, multosque sacerdotes ablati eorum bonis suis

Innoc. in
Concilio
Lugdun.
Sed. de
eres. lib. 2.
tit. 14. ca.
2. Ad A.
postolica
&c.

Pauli Læ-
gychron.
Citizenje
an. 1219.
& 1227.
1229.

Platina
in Greg. 9.
Alber.
Crant.
Saxon. lib.
1. cap. 82.

*Concilium
Lugdunen-
se ubi su-
pra.* nis suspendit; ob hos & ob alios eius nefandos deli-
 ctos cum patribus nostris, inquit Innocentius Pontifex
 & sancto Concilio post diligentem deliberationem, au-
 thoritate quam Christus Iesus in B. Petri persona
 tradidit memoratum principem qui se imperio
 gnis, omnique honore & dignitate reddidit tam magno
 omni honore ac dignitate priuatum à Domino ostendit
 denunciamus, & simul sententiando priuamus: omnes
 ei fidelitatis iuramento tenentur astricti, ab huius iuramento
 absoluentes: auctoritate Apostolica firmiter
 hibendo, ne quisquam deinceps ei tanquam Imperatori
 regi pareat, decernendo quoslibet qui ei deinceps vel
 peratori vel regi consilium auxiliumue praestiterint, seu
 usorem, ipso facto excommunicationis sententia subiacent.
*Judicium
Papa com-
probatum
ab orbe
Christiano.* Ita Pontifex. Neque tum fuit aliquis in
 Christiano princeps; vel respublica, quae pontificis
 sententiam improbauit, si eos excipias quosdam
 armis militibusq; Fridericus sibi habebat allegatos
 Electores quidem principes successorem electo-
 runt Henricum Langrauium Turingiae D. Ethel-
 bethæ filiū, eoque defuncto Guilielmum Comitem
 Hollandiae Galliae rex Ludouicus Sanctus cum
 bus viribus pontificis iudicium roborauit, & quod
 Fridericus paulò post, cum immenso exercitu sex-
 ginta millium, partim Germanorum, partim Tur-
 carum & Saracenorum (quos longè quàm Christianos
 anos habebat chariores fouebatque magis) à
 to minoribus pontificis copijs profligatus, fugam
 Apuliam, vbi à Manfredò filio spurio, iniecit
 puluino dum dormiret suffocatus est. Neque
 opus est exquirere singulorum principum sententias
 gia, quando in Concilio Lugdunensi habemus ge-
 neralem omnium Christianorum, saltem Occidentis
 tis consensum. Quin & ipsi Imperatores Graeci
 in his inter Fridericos patrem & filium Romanos
 que

*Genebrar.
in Chrono-
log. anno.
1254.*

*Melforesst
in annalib.
lib. 4. cap.
9.*

*Naucloerus
generatio.
42. pag.
108.
309.*

que pontifices tumultibus, suos Romam mittunt
 Oratores, ut vel fauore, vel præmijs, vel submini-
 stratis contra schismaticos Germanos auxilijs, Im-
 perialem dignitatem à pontifice sibi procurarent
 tanquam pollimino reddi, quando eadem iam
 suppetebat eius Germanis eripiendæ, & Græcis ite-
 rum tradendæ causa, quæ prius pontifices impule-
 rat ut Græcis ablatam ad Francos Carolumque Ma-
 gnum transferrent: Græci (inquam) hoc facto suo,
 satis clarè demonstrarunt nec ipsos dubitasse qui
 in Pontifici Romano iusta fuerit huius honoris
 dandi & auferendi potestas. Hac siquidem tempe-
 state Emanuel Imperator Græcus legatos ad pontificem
 misit, qui ei pollicerentur & magnas copias in Fredericum,
 & mentem omnium Græcorum cum Ecclesia Rom. conue-
 nientem, ut Occidentalis & Orientalis eadem fieret, si par-
 teretur Imperium Romanum antea diuisum in vnum cor-
 pus redigi. Sed tenuit pontifex, & re infecta dimissi
 legati. Quum verò deinde Fredericus atrocius Alex-
 andrum persequeretur, & Roma à militibus suis
 Germanis capta in Apuliam fugere compulisset, eo
 iam in maioribus angustijs posito, misit rursus Ema-
 nuel alios Oratores, qui maiora pollicerentur si pontifex in
 suam sententiam descenderet, & Coronam Occidentalis
 Imperij qua Fredericus iuste & debite priuatus videbatur,
 Constantinopolitano redderet. Verùm ille habito con-
 silio Cardinalium maxima grauitate & constantia
 non tam quid sibi in præsens, quàm quid in posteri-
 tatem & vniuersè rebus Christianis utile futurum es-
 set cõsiderans, respondit se nolle id in vnũ contingere, quod
 olim de industria maiores sui disunxissent, vnde rursus
 spe sua frustrati legati domum redierunt, ita tamen
 ut certum argumentum relinquerent, eam fuisse
 Ecclesiæ Græcæ hoc tempore fidem, quòd pon-
 tifex Romanus iustis de causis, ea quàm à Chri-
 sto

*Ecclesia
 Græca pro-
 bat senten-
 tiam Pape.*

*Platina in
 Alexan-
 dro 3.
 Neuelorus
 generatio.
 39. pag.
 225.*

*Naucl. ibi.
 pa. 226.*

*Summa
 constantia
 & æquitas
 pontificis
 Rom.*

sto deriuatam habebat potestate, Imperium Occidentis & Orientis vel defunctum colligare, vel ligatum potuerit disiungere, eademque ratione Imperia in vnum contrahere, quia maiores eorum in duo separauerant.

II. Neque verò est quòd haeretici more suaganniant, hec facta esse à pontificibus impijs, & ambrosio, futuri, vindictæ & gloriæ iuramentibus. Si enim his perturbationibus occupata recta ratione auersi fuissent: nunquam Alexius hanc tam præclaram occasionem se de inimicis perciscendi, tam oportune oblatam, eamque adeo præbabile & specioso prætextu fundatam (quid erat in speciem gloriosius quam distractas Orientis & Occidentis vires in vnum redigere?) prætextuisset. Sed qui nouerit quàm ignauè, seditione, & legè, & haeretice hac arte Imperium Graecum fuerit administratum; vt patriarcha Constantino politanus vir sanctissimus reipub. miseriam deplorato loco cesserit, in cuius locum ab auaro Imperatore Alexio susceptus est spado, simpli vir ingemo, & qui in angulo magis quam in clarissima Orientis Ecclesia degeret; quo tamen post triennium derubato, & sublimem illam cathedram euectus est Nicolaus graecus (quæ Ecclesiastica & episcopalis honorum & fordidos homines traductio, ruentis Ecclesiæ est præfagium) qui meminerit vt iidem Graeci cum suis Imperatoribus Christianos Germaniæ & Galliarum hoc saeculo in Asiam Turcis debellandis multo numero commeantes, nequissimè contra fidem datam oppugnauerint, quos per insidias arcibus & oppugnatorum locis collocatas interimebant. clausis portis & ingressu arcebant, & si quid Christiani emere vellent de muro attrahenda pecunie causa demissa, pro ea ratione com. neatus prout Graecis ipsis placuit, subministrabant.

*Improbiter
& impie
Graecorum.*

*Glycas in
annalib.
parte 4. &
Iohannes
Comnenus
in continu-
atione Gly-
ca annalib.
pag. 470.
475.*

sape perperce, saepe nihil penitus; aliquando calcem farinae miscentes, panem corrumpendo exercitui pestiferum efficiebant, Imperatoris iussu de argento minime probo pecuniam tudebant, quae vendituris aliquid ex exercitu Alemannico daretur; idemque Imperator missis literis Turcas hortatus est & edocuit quemadmodum cum Latinis illis bellum gerere debebant: haec qui recordatur ab ipsis Graecis historicis scripta & memoriae mandata, perspicit pontificem Romanum diuino potius quam humano consilio, nec perturbatione animi sed maturissimo iudicio adductum fuisse, ne populo adeo mutabili, inconstanti, religionem negligenti, & ad Turcas magis quam ad Christianos iuuandos propenso Imperium rursus tradendum censeret. Illis autem reliquis pontificibus, qui in Imperio transferendo, vel regibus & Imperatoribus excommunicandis, deponendis, mutandis, ita infracto animo laborarunt, nihil unquam respublica Christiana ea tempestate vidit sanctius, nihil prudentius, nihil religiosius: quemadmodum & in veteri Testamento illis prophetis pontificibusque qui contra suae tempestatis tyrannicos reges eadem fecerunt, nihil fuit suo tempore magis diuinum & heroicum. Gregorius etenim secundus qui excommunicato Philippico, prima iecit fundamenta Imperij Graeci ad Latinos transferendi, vir graecè latinèq. doctissimus, propter summam liberalitatem in reparandis publicis aedificijs, mœnibus, templis; propter castitatem, sapientiam, sanctitatem, in primis propter summam mansuetudinem & pacem inter principes procurandam ita laudatur, ut eum proponant tanquam singulare harum virtutum episcopaliū exemplar: cuius certè in hoc ipso transferendi Imperij negotio mira eluxit moderatio. Nam cum Itali detestantes dominatum Imperato-

M m   tis Græc

Vide Graecorum nequitiam in Paulo Aemilio li. 5. in Ludouico Iuniora rege. 40. fol. 225. 226.

Istoriam pontificum Roman. summa bonitas, prudentia & mansuetudo

Gregorius 2.

Platina. Genebrar. Marianus Scotus.

ris Græci Ecclesias spoliantis, suos quisque duces
stratusque ipsi creassent, pontificemque regassent ut
ci generis Cæsarem designaret, is illud se facturum
quod compertum haberet, Leonis tantum & assensum
lus illud fuisse non Græcorum omnium, id eoque tam
ctione sua tantummodo vetuit vectigal illi pendere.

Gregor. 2. II. inchoauerat perfererunt, quum alter fuerit
rus, alter Græcus, vterque Græci Imperij alio
Leo item III. nunquam in captis Gregorij II. per
uerassent, sed Græcos potius quàm Francos Impe
riali honore frui voluissent, nisi maxime ratione
ipsa nimirum religionis Christianæ veritas & Eccl
sia tuendæ necessitas aliud suassisset. Nam etiam

Platina in nihil quoad perfectam virtutum omnium comp
Gregor. 3. xionem Gregorio I I. inferiores. Hic enim I I.
Genabr. in singularis doctrina, & humanitatis præcipua, græcè
Greg. 3. que doctus, mentem diuina scriptura ita callebat, ut
Naucler. prædicatione atque interpretatione rerum abditiorum
generatio. vinceret: ita autem sanctæ viuebat, ut iudicare diffi
25. pa. set, vtrum promptior lingua, an opere habendus esset.
778. ræ denique humanitatis ac beneficentiæ sui erga pauperes
captiuos, ere alieno nexos, viduas & pupillos, ut serua

Zacharias. parens ac pastor merito vocaretur. Zacharias autem
ibid. tione Græcus, optimus pontifex, vir fuit mitissimi
miræ suauitatis ac gratiæ, omni virtute præditus, ad
tardus, ad misericordiam & clementiam promptus,
nulli malum pro malo, sed pro malo bonum reddens, prius
ante pontificatum habuerit inimicos & amulos, cum
pontificatu præmijs & honoribus affecerit: ipsis hostibus
adò amabilis, ut Longobardorum rex, antequam

Blondus Pontificum Rom. hostis, huic tamen magnam
deca. 1. præclaras vrbes dono dederit. Neque Leo III. ho
li. 10. rum alterutri quicquam concessit, ab inuicem

Leo 3. optime educatus, vir castus, integer, sacundus, vniuersis

Horum magnus amator, cui egrotos visere, eosque ad pa-
 tientiam adhortari, eleemosinas indigentibus præbere, de-
 speratos consolari, errantes in viam reducere prædicando, Platina in
vita eius
& Zonara
10.3.
 admonendo, quibus plurimum ob doctrinam & eloquentiam
 valebat, peculiare fuit. Homo certe ita mitis ingenij vt om-
 nes deligeret, neminem odio haberet, tardus ad iram, ad mi-
 serendum promptus, insignis pietate, sed vna fortissimus re-
 rum Ecclesiasticarum honorisque diuini procurator & de-
 fensor. Et isti pontifices Græcos Imperatores propter
 hæresim Imperio (vt diximus) Occidentis exuerunt.
 Et quis non statim cogitet viros doctissimos & san-
 ctissimos, eosdemque Græcos, & quum alijs virtu-
 tibus insignes, tum maximè ob pietatem, humani-
 tatem, clementiam, animum à vindicandis iniurijs
 alienissimum, adeò celebres, vt hostibus etiam suis
 non solum iniurias condonauerint, sed eos quoque
 beneficijs cumulauerint, ita voluisse non modo re-
 gum & Imperatorum, sed patrie quoque suæ hono-
 rem minuere, & (vt videri poterat) labefactare po-
 tentiam, nisi fides Christi & reip. Christianæ neces-
 sitas, quæ omnibus priuatis commodis & affectio-
 nibus anteponere debebant, eos ad hæc facienda
 pertraxisset.

Reliqui autem Pontifices, qui eadem autoritate
 cõtra Galliæ, Angliæ, Poloniæ, Germaniæq. Reges
 vsi sunt, Urbanus II. Innocentius III. & IIII.
 Gregoriusque VII. omnes ab historicis describun-
 tur fuisse præstantissimi, & veræ fidei, diuini hono-
 ris, Ecclesiæque tuendæ etiam cum caput suorum
 discrimine studiosissimi: id quod vel ex ope-
 ribus eorum quiuis statim animaduertat. Alias e-
 nim cur vt alij multi Romæ, otiosi non confede-
 runt? cur maximorum regum odium, & hostilem
 inimicitiam susceperunt? Cur Urbanus Gallorum

regem potius laceſſere quàm placare voluit, quoniam naturali inclinatione magis Galliã amauerat quam Zacharias Græcus, qui tamen ereptum Græciæ Imperatorium diadema Gallis attribuit? Sed non Dei & deſenſio religionis quam iſtis præcipue miſerat Chriſtus, eos in hancum regibus imperatoribus palæſtram impulit, à qua alias in bra, & muſais & monaſterijs educati erant elu-

Urbanus
2. Platina
in Urbano
2.

rentes. Urbanus enim antea monachus, egiſſet erat doctrina & ſancitate, cuius tota vita, in pontificatu ad reformandum clerum & redu-

Innocēt. 3.

tu digniſſimum. Innocentius tertius, multis libe-

Naucerus
Generatio.

39.

Pag. 151.

Pat. in

vita eius.

Innocenti-

us 4.

Genebrar

ditis inſignis, vita ad eod probata fuit, vt quum annu- uendecim in pontificatu vixerit, nihil poſt eius mortem rum omnium immutatum ſit, quæ in vita egit, laudat aut improbauit: quod pauciſſimis vel in Eccleſia- tificibus, vel in vlla repub. magiſtratibus alioquin do contigit. Innocentius autem quãrtus doctus vel Theologus vel inſconſultus, quàm vehementer cem & concordiam cum Frederico experienter ijs quæ in Conſilio Lugdunenſi geſſit & ſuper commemorata ſunt manifeſtò perſpici poteſt.

Gregorius

7.

gorijumque ſeptimum quem pauci aulici, perſe & ſchiſmatici carptur, ita plurimi fideles hinc virique Chriſtiani orbis iudicio Sancti habitus

Platina in

Greg 7.

Lambertus

Schaſnab.

de rebus

germanicis

An. 1677

rificis laudibus extollunt, vt nihil eo fuerit admi- bilius, qui in gremio ſanctæ matris Eccleſiæ à teneris annis euntritus, tam eximie, tamque Apoſtolice vitiæ amantibus, vt nec minimam ſiniſtri rumoris maculam, conſuetudinis eius ſublimitas admitteret, ſignaue & prodigijs per orationes eius ſiebant frequentius, & zelus eius ſeruiſſimus pro Deo & Eccleſiaſticis legibus, ſatis eum amantibus venenatas detractorum linguas cõmuniebant: cuius innocen-

ditus est approbata : qui inter omnes sacerdotes & Rom. pontifices, precipui zeli & authoritatis fuit, qui iustis clamoribus & querimonijs Catholicorum motus, & zelo Dei accensus, Henricum regem excommunicauit : vir certe timens Deum, Deoque gratus, religiosus, iustitia & equitate amator, prudens, clemens, pauperum & c. patronus, atque vnicus Ecclesie Rom. fortissimus defensor, contra hereticorum improbitate, & malorum principum potentia res Ecclesiasticas per vim occupare conantium, & qui propter Deum, in his que ad iustitiam pertinebant, nihil timuisset perficere.

Otho, Fri-
singenf. lib.
6. cap. 36.
Marianus
Scotus an.
1075.
Plat. in vi-
ta, & Nea-
clerus, ge-
neratio 37
pag. 144

Hæc & similia de his pontificibus scribunt hi-
storici fidelissimi, multoque plura & pro istis & cō-
tra eos reges, quos priuarunt fidelium communio-
ne & regno, scripserunt sanctissimi eorum tempo-
rum viri, Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus,
& alter Lucensis episcopus, vterque post mortem in
Sanctorum numerum relatus, Stephanus episco-
pus Halberstatensis, Abbas Urspergensis, Leo Ho-
stiensis, Guimundus, & alij permulti eius sæculi
scriptores egregij.

Ansel. epi.
8. & lib. de
Azimo in
initio.
Ansel.
Lucens. in
epist. apud
Abbatem in
Ursperg. f.
Abb. Ur-
spurg. anno
1068.

Neque tamen solum vrgeo pontificum probita-
tem & excellentiam, sed etiam orbis Christiani con-
sensum, Ecclesie Græce Latinæque iudicium, Chri-
stianorum in illis regnis vbi reges excommunicati
erant fidem, eamque & scripturis diuinis, & omniū
ætatum tum apud Christianos tum apud Iudæos
praxi perspicue testatam, adeo vt hæc veritas fuerit
& olim inter Christianos maximè certa atque in-
dubitata, & iam post eandem tribus Oecumenicis
Concilijs, Claromontano, Lugdunensi, & Latera-
nensi firmatam, multo magis sine omni quæstione
à Christianis recipienda, vt verè Christianus haberi
non possit, si quis Ecclesie sententiã agnoscens, de
ea in posterum disputare aut litigare voluerit. Sic
autem est in Concilio Lateranensi decretum. Si Do-

Leo lib. 3.
hisor. Caf-
sicensis.
Guimud.
de sacra-
ment. li. 1.
& 3.
Vide Gene-
brand. ann.
1087.

Fides Ec-
clesie de
regibus
hereticis
deponendi.

Concil. La.
167. c. 2.

minus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesia
suam purgare neglexerit ab heretica fœditate, per Metro-
polititanum & comprouinciales Episcopos excommunica-
ni vinculo inmodetur. Et si satisfacere contempserit
annum, significetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse
sallos ab eius fidelitate denunciaret absolutos, & terram
ponat Catholicis occupandam qui eam exterminatis
ticis, sine vlla contradictione possideant. Sic Concilium
illud, ex omnibus quæ ab annis mille in orbe Chri-
stiano coacta sunt amplissimum; in quod Innocentium III.
pontificem laudatissimum, præter legatos Imperatoris Romani,
& Græci, regum Ierusalem, Gallia, Hispania, Angliæ, Cypri, & aliorum
rerumpub. Archiepiscopi Græci & Latini Episcopi 412. prælati alij
octingenti, præter doctissimos viros plurimos ex omnibus
Christianis conuenerunt.

12.

12. Atque hoc etiam Concilij decretum Episcopos Gallicanos
excitare debet vt recordentur ad locum in Ecclesia & re-
pub. Gallia diuina præsentia vocati sunt, se speculatores
esse domus Israel pastores huius populi, quorum negligentia
Christiani Gallia in hæreses abducantur, eorum sanguine
de Episcoporum manibus Deus iam olim præcepit se repetiturum.
Meminerint non esse temperandi & gratificandi, sed arguendi
& increpandi, non consuendi puluillos, & supponendi
cubitis hæreticorum, sed virga disciplinae castigandi,
sed lancinandi eorum vlcera, eaque sicut aceto perfricandi.
Reminiscantur ex ea lenticula quæ Barbaries pliusquam
Turcica grassetur in Italia, quæ vastitas & depopulatio
facta sit in Sicilia; & quam propterea mercedem hæretici
suo terrore potiatur, illis (nisi penitus apostatae reuertantur)

Ad episcopos
Gallicanos.

Exech. 9.
7.

2. Tim. 4.
Exech. 13.
2.

evadere) sint reposituri, vtriusque regionis lamen-
 tabili exemplo considerent. Sumant sibi spiritus lo-
 co quem & diivinitus & humanitus, ordinatione
 Christi & reipub. tenent respondentes. Jam nimi-
 mirum ad rā. licem Ecclesie Gallicane securis po-
 sita est. Eam & occultis cuniculis & apertis viribus
 excindere conantur hæretici, & simul Deus tales se
 pastores excisurum minatur, nisi Ecclesie in qua
 eos posuit episcopos tuenda & regenda, & à lupis
 inhiantibus liberanda, diligentem fortemque na-
 vent operam. Caueant & horreant quod est in Cō-
 cilio Lateranensi sapientissime dictum, *negligere,*
quam possis disturbare peruersos, nihil est aliud quam so-
vere: nec caret scrupulo societatis occulta, qui manifesto fa-
cinori desint obviare. At quid episcopis faciendum
 est ad hanc tempestatem quæ Gallie imminet dis-
 pellendam? nimirum vt cum principibus quos
 habent Catholicos, contra pseudoregem quem
 habituri sunt hæreticum, cum proceribus & ciui-
 tatibus Christianis & Catholicis contra illos Athe-
 os & Calvinianos, suas operas iungant, sua confi-
 lia conferant, & suis armis spiritualibus eorum
 arma temporalia corroborent. Quod eò facient
 alacrius & animosius, si primò auctoritatem sibi à
 Deo commissam serio reputent, sic cum coepiscopo
 suo Gregorio Nazianzeno Theologo, perpendant
 omnes in Gallia principes & regulos quocunque se
 titulo commendent, siue Nauarraeos, siue Conda-
 os, siue esse gregis oues, quos episcoporum imperio & throno
 lex Christi subijcit. Imperium enim episcopi quoque gerunt,
 id que præstantius ac perfectius. Hoc quum animis in-
 fixum atque insculptum habuerint, se pari cum D.
 Nazianzeno cum D. Ambrosio, cum alijs Hispa-
 niæ, Germaniæ, Poloniæ, veteribusque Gallie sue
 episcopis potestate à Christo esse instructos, tum

Mat. 2.

Act. 20.

Conc. Lat.
Sub. Marti.
no 1. pag. 1
782.

Supra fol.
127.

Exempla
vet. Episc.
immutanda
Gallicana.

Supra fol. suorum maiorum fortes animos ad memoriam
122. uocet. Ambrosius & Nazianzenus in causa reb-

nis non reueriti sunt potentissimos orbis terrarum
 Monarchas: quid illi blandiuntur regulo, quos
 sententiam illis Imperatoribus nulla ex parte copan-

Episcopi
Hispania.

do, & tamē quoad impietatem millies sceletatū
 Hispaniæ episcopi *consonam promulgauerunt* iam
 Deoque placituram sententiā nequis regiā sedem

Supra fol.
52.

scendat, nisi prius de religione Catholica in reg-

no suo sarta-tecta tuenda iulsiurandum sanctissimum

emittat: Cuius promissi si rex ipse temerator extiterit

Anathema maranatha in conspectu aeterni Dei, & p-

lum efficiatur ignis aeterni, simuliter & Christiani omnes

cum eo consenserint. Cur hanc consonam Deoque

quæstione placituram sententiam episcopi Galli, con-

tra Caluianū regem, & omnes qui cum eo consen-

serint non promulgant? cur non denuntiant regi

suo Nauarræum esse Anathema maranatha in con-

spectu aeterni Dei, hoc est, creaturam cælo terræ que

uisam, quem propter hæresim omnes Christiani

gere atque abominari tenentur? Cur quod pa-

uci episcopi Hispani fecerunt, id multo plures episcopi

& archiepiscopi Galli facere reformidat? Illic ep-

iscoporum grauitate & constantia, Christiana religio

sic regi dominabatur, vt qui contra eam offensa-

Supra fol.
70.

rat, qui susceptum in regno adeundo iniurandum

violauerat, propria scelera metuens, seipsum regno

relinquere, se ipse se potestatis regie fascibus excuerit

apud Gallos qui in exigua prouinciola regendum

omnium regum Christianorum iuramenta violauit,

qui infinite plura atrocissima & tragica scelera

admisit; tantum abest, vt se ea deinceps gubernatum

Episcopi
Germania.

da indignum iudicet, vt ad regnum multo maius

amplius ambiosè aspiret, nec scelera & sacrilegia

quæ commisit innumera metuit, sed potius de illis

vt euan-

enagelieis facinoribus gloriatur. Henricus III. et si legitime fuisset electus, & à Rom. pontifice Pascha-

*Chronicon
Citricense
Pauli Lan-
gij. anno.
1057.*

li coronatus, tamē quod postea euaderet *Simoniacus* nefandissimus, inuestituras Episcoporum & alia beneficia ecclesiastica pro pecunia conferens, pro arbitrio denique episcopos constituens ac deponens, episcopi Germani hoc modo disputabant, & suos docuerunt disputare: Omnis qui dignitates spirituales vendit, hæreticus est. Henricus autem quem regem dicunt, Episcopatus & abbatias vendit, vt Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem, & plures alias pro pecunia Ratisponensem Augustensem, Strasburgensem pro gladio, Abbatiam Fuldensem pro adulterio &c. quorum omnium testis est caelum, testis est terra, nec nisi impudentissimè negari possunt. Ex istis quid efficitur? Omnes nimirum etiam à furno redeuntes scioli concludent: Ergo dominus Henricus hæreticus est, & pro istis nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec regnum nec potestatem aliquam super nos quia Catholici sumus potest obtinere. Hoc vno argumento suæ fidei commissos Christianos Episcopi Germaniæ instruebant, vt Imperatori hæretico excommunicato parendum non esse scirent. Cui & alterum hoc adiecerunt ex sacris literis petitum.

*Stephanus
Episcopus
Halberstat.
in appendix
ad Chronic.
Mariani
Scoti.*

Ab sit vt dicamus Henricum inter fratres aut Christianos reputari, qui toties Ecclesiam corripientem non audiens, sicut Ethnicus & publicanus habetur, cuius odium pro magno sacrificio Dei offerimus, dicentes cum Psalmista, Nonne qui oderunt te domine oderam, & super inimicos tuos tabescerent? perfectio odio oderam illos, inimici facti sunt nobis. Hæc argumenta quum plenius & efficacius contra Henricum istum Gallum quàm illum Germanum valeant, cur in Gallia de conclusione non sciole à furno redeuntes & omnia hominum genera etiam remiges & baiuli edocentur vt arguant, Dominus Henricus Nauarræus hæreticus est, & pro suis nefandis malis à

Ibidem.

*Ad hunc
modum E-
piscopi Gal-
lie populū
Galliæ de-
ber instrue-
re.*

*his à Sede Apostolica excommunicatus. Ergo nec regnum
 potestatem super Gallos quia Catholici sunt potestatem
 Cur non è pulpitis prædicatur, eius odium pro
 sacrificio esse offerendum Deo? Aut num maius peccatum
 existimant in illo Henrico Episcopatus & Abbatibus
 Episcopis & Abbatibus quanquam improbis
 tholicis tamen vendere, quam in isto Henrico
 scopatus accisos & spoliatos flagitiosissimis
 ticis addicere? Aut fædiorem hæresim putant
 niam illam (quæ propriè hæresis nõ est) hæc
 niana omnium hæresum, & Simoniarum, & blasphemiarum
 miarum & Atheismorum sentina & Lerna præcipua
 Polonis ante annos quadringentos Miecislavus, &
 histori Monarcham Polonia vocant. Is quum copiosam
 sam sobolem haberet, filiasque suas, Bohemiam, &
 xonia, Pomeraniae, alijsq. vicinis principibus
 gnis in matrimonium dedisset, ideoque contra se
 se firmis præsidijs munitum putaret, ita superbo
 minari cœpit, vt subditorum, siue procerum
 præsulum (sed istorum maximè) bona licentia
 admodum tyrannicè prædaretur. Quare ab
 pisco Gnesnensi, & Gedeone Episcopo Craconiensi, &
 chatu deiectus est, in Casimirum Ducem Sandomiriensem
 eius fratrem natu minorem translato principatu. L
 enim rex quinque haberet filios, præter filias plures
 illis tamen reiectis Poloni ad fratrem regios h
 res detulerunt, & vnà Archiepiscopus Gnesnensis cum
 piscopis Craconiensi, & Vladislaviensi, cæterisq. omnibus
 tificialibus indutus decretum hoc communi sententia
 factum, astante Casimiro monarcha, & Baronum m
 dine pronuntiavit. Qui bona pontificum, aut Ecclesiasticarum
 personarum rapuerit, occupauerit, distraxerit, etiam si
 sona sit illustris, & Regali, Ducali, aut quacumq. alia
 fulgeat dignitate, anathema sit. Cur hoc anathema quod
 omnes Episcopi Poloni iecerunt in magnum illam*

Episcopi
 Polonia.
 Cromerus
 hist. Polon.
 li. 8.

Stanislaus
 Oricho. in
 Chmera
 fo. 55. 56.

Munst. in
 Cosmog. l. 4.

monarcham Polonum à nullo Episcopo Gallia fertur
 contra minutum itum monarcham Biernæ, qui ta-
 men illud tanto magis est commertus, quanto ma-
 ximum imperiū Poloniæ, minimo territorio Bier-
 nensi est largius & patentius? Quàm erit æterna ma-
 cula & inexpiabile scelus Episcopis Gallicanis, &
 personas Episcoporum, & opes Ecclesiarum, & ani-
 mas omnium in Gallia Christianorum in prædam
 hæretico prodere, quum illi solas Ecclesiasticorum
 personas & bona, tam gloriosa fortitudine cõtra ty-
 rannū defenderint! Aut vero abiecti & effammati,
 adeoque & servilis animi signū non est tot in Gallia
 Episcopos contra tenuē, & inopem, & sterile regulū
 nõ efficere, quod pauci Episcopi Poloni cõtra regē,
 & suis opibus, & tot vicinorū principū cognatione,
 & liberorū multitudine formidabile sunt executi?

Quod si magis domesticis exemplis delectantur,
 vt S. Iuonem Episcopum Carnotensem mittam,
 pulchrè tamen ostendentem quemadmodum erga
 regem excommunicatum se gerere debeant, quod
 illustrius signum itaquam alteram Cynosuram qua
 in turbulentis his fluctibus dirigantur, & quod refe-
 rant oculos poterunt exoptare, quam magnum illū
 & diuinum Remigium Archiepiscopum Rhemen-
 sem, totius Gallia primatem, ad quem in omnibus
 istiusmodi difficultatibus Ecclesie Gallicanae ordo
 eos iubet respicere. Ille autem vt viuens nihil ab
 hac communi Episcoporum Christianorum de re-
 gibus excommunicandis fide dissensit; ita moriens
 hanc suam quasi vltimam voluntatem, & regibus
 & Episcopis Gallia commendauit. Si (inquit) Do-
 minus meus Iesus Christus vocem orationis meae, quam quo-
 tidie pro charissimo filio meo rege, in conspectu diuina ma-
 iestatis specialiter fundo audire dignatus fuerit, vt sicut à me
 accepit, ita in dispositione & ordinatione sanctæ Dei Ec-
 clesie

*Supra fol.
537. 538*

*Exemplum
& manda-
tū D. Re-
migij 1. de
abycendo
Nauarræ.*

*Histoire de
l'Eglise de
Rhims li.
1. cap. 12.*

*Achiepif-
eop. Rhe-
mensis pa-
ter regum
Gallia.*

clesia perseveret: benedictiones quas Spiritus sanctus
manum meam peccatricem super caput eius infudit, puer
super caput illius per eundem Spiritum S. super ad dem
& ex ipso reges & Imperatores procedant, qui & in p
ti & in futuro, iuxta voluntatem Domini ad augmen
sanctae suae Ecclesiae, virtute eiusdem in iudicio & in
confirmati regnum obtinere atque augere valeant.
Hoc regibus Galliae filijs suis charissimis mag
iste Gallorum Apostolus precatur. Nec dubium
quin has benedictiones per manus episcoporum
Spiritus sanctus illis infundat qui sicut à B. Remigio
acceperunt, ita in dispositione & ordinatione Sanctae
Ecclesiae perseverant, & qui iuxta voluntatem Domini
augmentum sanctae Ecclesiae se à Deo Christianis hinc
nibus praepositos esse norunt. At quid horum
Calvinistis regibus vel fingi aut simulari poterit
benedictiones has episcopales, ut superstitiosas re
dent, qui episcoporum manus sibi imponi non
stinent, qui contra veterem fidem quam à B. Remigio
teperunt, novam perfidiam ab impurissimis haereticis
archis haulerunt, qui in dispositione & ordinatione
ctae Dei Ecclesiae non perseverant, sed eam ferro flamma
que persequuntur, qui si his rebellionum suarum re
poribus civitatem Rhemensem cepissent, sine con
trouersia corpus huius Sancti ut aliorum alibi
ctorum Vulcano consecrassent, eoque magis quod
hunc Sanctum dum viueret magis quam alios placuisse
que Ecclesia Romana honoravit, quem Hormisdas
Pontifex Romanus eius aetatis suum constituit
neralem per totam Galliam Clodouazo regnante
vicarium. Quum ergo benedictione S. Remigij percipi
cipere non possit Nauarraeus, quid superest nisi
maledictio & anathema S. Remigij in eum iaciat
vri Sanctus ipse his verbis praecipit. Si regum gentium
quod ad honorem S. Ecclesiae, & defensionem pauperum

vbi supra.

cum fratribus meis & coepiscopis omnibus Germania, Gal-
 lia, atque Neustria, in regia maiestatis culmen perpetuo re-
 Statuens
 guaturum statuens elegi, baptizavi, à fonte sacrosuscepi, do-
 elegi.
 noque septiformis spiritus consignavi, & per eiusdem sacri
 chrismatis vntionem ordinavi in regem; Si (inquam) ali-
 quando genus illud regium per benedictionem meam totis
 domino consecratum mala pro bonis reddens, Ecclesiarum
 Dei peruasor, destructor, depopulator grauis aut contrarius
 existere voluerit: conuocatis Rhemorum episcopis, primum
 moneatur, & deinde Ecclesia Rhemensis adiuncta sibi so-
 tore Ecclesia Treuirensis, iterum eum conueniat. Tertio ve-
 ro Archiepiscopis Galliarum tantummodo tribus aut qua-
 tuor conuocatis, princeps illi quicumque fuerit admoneatur.
 Quod si deinceps incorrigibilis contumacia spiritum non de-
 posuerit, & se per omnia Deo subdens, benedictionibus Ec-
 clesie participare noluerit, elogium segregationis à Christi
 corpore ei ab omnibus porrigatur, totumque ei quod
 in persona Iudæ traditoris Domini nostri Iesu Christi
 decantare solet Ecclesia, per singulas ei decantetur Eccle-
 Naurr.
 per S. Re-
 migium
 regno Gal-
 liae abdicat
 iur.
 sias: Fiantque dies eius pauci & principatum eius accipiat
 alter. Hoc vobis ò episcopi præcipit Apostolus &
 Archiepiscopus vester S. Remigius, & ira præcipit,
 vt si ea facere neglexeritis, ea Sæctus ipse vobis im-
 Ibidem.
 precatur, quæ rex iste sua sacrilega contumacia est
 promeritus. Quod si ne hanc anathematis formam
 syllabatim obserueris iustæ rationes vos impediunt,
 saltem rei summam exequamini, id quod & S. Re-
 migius, & tota episcoporum Gallicorum series, quæ
 post Apostolorum tempora in Ecclesijs Gallicanis
 sedit, & nunc in cœlesti regno cum Christo Iesu
 triumphat, & quorum omnium iste Nauarræus ge-
 neralis hostis est, non minus quàm S. Remigius à
 vobis requirit & sub comminatione diuini iudicij
 flagitat. Si non vultis decantari per singulas Gallia
 Ecclesias quod de Iuda Apostata & traditore Christi
 Eccle-

Ecclesia vsurpat, & quod S. Remigij verissimo iudicio in regem haereticum quadiat, saltem firmiter per omnes Galliae Ecclesias è pulpitis sonare docentur. Nam de regibus Apostolicam quam hic D. Remigius praedicat. Doceantur Christiani Galliae, omnes reges Christianos, & vestrum nominatim Claustrum magnum à S. Remigio & reliquis Episcopis

*Vide supra
Ioh. 53.*

*Officiū E-
piscoporum
Gal. c. 7.
Nauarrā*

fuisse factum & electum ad honorem sanctae Ecclesiae & defensionem pauperum. Doceantur in vestra potestate esse eum à corpore Christi. Ecclesia Christianorum gregare, vt deinceps rex Christianorum magnitudo non possit quam Iudas traditor. Doceantur eum Remigio precari Deum, vt fiant dies eius paucissimi, decernite sequentes hunc Primatem vestrum, acceptum ius esse, vt principatū eius accipiat alter: & quoniam benedictionibus Ecclesiae participare non vult, illi super est vnum vt hac maledictio ei à vobis omnibus pronuntiatur.

B.

13. Nam quod incorrigibilis contumacia spiritum dei deposuit, & quod Ecclesiarum Dei peruasor, destructor, populator grauis extitit & existit, grauior non dicitur quam Angli, quam Burgundi, sed quā vel Normanni, vel Saraceni, tota Gallia clamat, & est Solis clarior, & nos superius abūde explicuimus, nec opinor Ministri quanquā impudentissimi poterint inficiari. Imò verò si quis velit simul coacervare vnā quasi massam, omnes scelerum & heresum caeteras, propter quas Imperatores & reges vel Graeci Latini, Germani, Franci, Poloni, Angli Imperatores Christianos subditos priuati sūt, eas simpliciter vel multo maiore partem comperiet in Caluina regē cuiuscunq. generis, & nominatim in eum, de quo agimus conuenire. Graecorū quidem, Philippo & Leonis Isauri haereses cōtra sacras imagines & Concilium vniuersale, naugae erant, sicut Caluina

*Comparatio
Nauarr.
etiam regib.
abdicatione.*

Gracii

Caluinistarum blasphemis omnia Concilia con-
demnantibus, Sanctos, non modo Sanctorum ima-
gines irradientibus & violentibus, eorumque cor-
pora concremantibus, ipsosque Sanctos (quantum
est in istorum potestate) e caelis in inferos præ-
cipitantibus, eosque damnatos esse prædicantibus
conferantur. Philippus Gallorum rex legitima
uxore viuente, nuptias illicitas contra ordinem
Ecclesiæ contraxit, cuius exemplum sequutus est
nuper Henricus VIII. Anglus: & quàm primum à
Catholica Ecclesia discessit, statim iisdem contra
leges Dei & Ecclesiæ nuptiis sese illigauit. Et quàm
probabile est hunc Henricum illius in eadem ne-
faria copulatione futurum comitè, qui iam nunc
tot annos uxore sua Christianissimorum regum so-
rore tam indignè & inhumaniter abusus est! &
cuius Ministri perpetuò garrunt eam Cananæam
& idololatrà esse, cum qua lex Dei cõugiũ Chri-
stianis interdicit. Sed siue eam repudiabit alte-
ramque assumet, quæ est noui Euangelij praxis or-
dinaria, seu nullam certam curabit, cui libertas
Euangelica multarum copiam facit; quin sub eo
rege creberrimæ erunt per Galliam incestæ mo-
nachorum & monacharum libidines illis Philip-
pi nuptiis longè fædiore, id quidem exploratum
est & longè certissimum. Ioannes Anglus vastauit
aliquot Episcopatus & monasteria & non decu-
plo, non centuplo plura depopulatus est cum suis
Hugonotis Nauarræus? Episcoporum bona rapuit
Miecillus Polonus, ideoque regno eiectus est. At
vtinam bonis ereptis contentus, domos Episco-
porum & Ecclesias nõ disturbasset ille noster Hen-
ricus. Vtinam non nisi vnum aut alterum Stani-
slaum, vnum nimirum episcopum aut sacerdotem
ad altare Dei cù Boleslao Polono trucidasset. At
quum

*Philippa
Gallia.*

*Ioanne
Anglia.*

Polonia.

Supra fol. quum eius autoritate quinque bella ciuili
359a hoc regno suscepta sint, & in eorum duobus
 plusquam quinque milia sacerdotum parum
 Ecclesijs & monasterijs ad altaria, parum
 crudelissimè mactata sunt, guttam matutina
 Oceani Atlantici fluctibus comparat, qui Be-
 laum vnus Stahillai interfectorem comparat
 Henrico communi tot sacerdotum carnifici-
Germania si quis etiã Frederici II. aut Henrici III. Ger-
 cum isto Henrico Biernensi comparationem
 re velit particularem, quorum alteri eiusque im-
 biori cum tanquam ingens & inexpiabile car-
 obiectum sit ab eius sæculi Christianis quod
Supra fol. *copatus & Abbatias 40. expoliauerit*, quantopere
318. stupefcerent iidem Christiani si istius Henrici
Ierem. 52. *us Nabuzardanis sanctorum omnium euerforis*, fac-
13. ra alterius magnitudinis & infinitè immensi-
 audirent, cuius vnus impietate, ex Nauarra,
 enna, Gasconia, Languedoca, & vicinis Gu-
 prouincijs, multo plures Episcopos exulare,
 illic in misera seruitute sic oppressos & spoli-
 & nequissimorū Hugonotarum libidini obno-
 viuere, vt contra tantam tyrannidem nec huius
 audeat, notissimū est: & præterea Hospitalia pa-
 peribus & orphanis alendis destinata nonget
 monasteriorum duo millia, aliarū verò Eccle-
Malac. ca. rum in quibus Deus sanctissimè iuxta ritum
2. 11. stameti noui colebatur, viginti millia, postat-
 biffimam direptionem & spoliationē ab eo
 que ducibus funditus excisa & diruta fuisse, ma-
 torum est libris testatū, & per omnium ora feru-
 nesque iactatum. Quare his omissis, reuocet
 tummodo Christianus lector ad memoriam, &
 quam particulam ciuiliū istorum bellorū. con-
 sideret horrorem facinorū quæ vbique in his
 occurrit

occurrunt, & quæ nos breuiter lectoribus quasi per
 transennam prætereuntibus carptim spectanda ex-
 hibuimus. Reuoluat non simplices cædes, pauca ^{Supra cap.}
 sacrilegia, aliquas blasphemias, vulgares hæreses, ^{6.}
 sed centenarias ciuitatum direptas, multitudines
 nobilissimorum in Gallia procerum cæsas, millio-
 nes plebeiorum obtuncatos, multa templorum
 millia à fundamentis post sacrilegas spoliaciones
 euersa & inflammata, cælites omnes, Christumque
 ipsum horrendis blasphemias laceratū, impositum
 & alligatum asino, & circumductum per plateas ^{Supra foli.}
 tanquam morionē, & quantum in istis bonis Euan- ^{357.}
 gelicis fuit iterum cruci affixum. Recordetur to-
 tum Calvinismum esse profundam & verè tarta-
 ream spurcissimarū blasphemiarū, Iudaismorum, ^{Supra cap.}
 Turcismorum, Paganismorum & Atheismorum ^{5. §. 5. 7.}
 abissum, cuius extremis finis est vt Christum ad ^{Summa G.}
 inferos damnet, & Deum cum Satana confundat, ^{finis Euan-}
 & vel Deum nullum habeat, vel Satanam pro ve- ^{gely Cal-}
 ro Deo honoret, & tum (quod necessario conse- ^{uinianti.}
 quens est) vitam humanam omni turpitudine fla-
 gitiosissima contamine, conscientiaque extincta
 hominem soli ventri & veneri deditum in meram
 belluam transformet, hæcque omnia Nauarræi im-
 perio, auctoritate, nutu fuisse prædicata, cõmenda-
 ta, acta, patrata, sparsa & multiplicata. Hæc qui re-
 cogitat, & deinceps exigua (comparatè) Frederic
 & Henrici erratula perpendit, si Christianus est &
 istos iustè amotos imperio credit, obstupescet eo-
 rum impudentiam, qui Henricum Nauarraum tan-
 ta terentimorum scelerum mole oppressum ad reg-
 num velint attoletere.

14 Denique vt ij qui à scorpiis sunt icti, ab eis-
 dem scorpiis optimum remedium petunt, ita nos
 qui nobis totique reipub. grauissima vulnera ab
 Nn hæreticis

*Navarr. à
regno arce-
dus exem-
pla hæreti-
corum.*

hæreticis inflicta perferimus, si illud decem
nostris remedium adhibere voluerimus quod in
exemplo hæretici suppeditant; & ijs ipsis vuln-
bus cicatrices obducere poterimus, & ne eadem
bis in posterum infligantur, certissimo præca-
Hæretici autem ut primum in Germania sub Ca-
lo V. in Flandria sub Philippo, in Gallia sub
cisco II. & Carolo IX. his novis Evangelii
Lutheranis & Calvinianis imbuti fuerunt, de
rum regum Catholicorum imperio excutiti
Luthero, Caluino, Beza, ministrisque maxime
bantibus & eos incenduntibus statim consensit

*Suprà fol.
382. 393.*

Quid ita? rationem reddiderunt septenim
ipsi per Evangelismum suum novi homines
sunt, nouumque corpus politicum constituent
Catholicique qui in veteri fide persistunt, his
Caluiniana fide imbutis sunt Madianitæ, sunt
nanai, sunt idololatæ, quibuscum istis nullo
potest, neque verò debet conuenire. Conclusio

*Suprà fol.
394. 395.*

mala, nisi lucem vocarent tenebras, diem noctem
& pro Evangelio Christi amplecterentur Calu-
mum, hoc est Evangelium Satanæ. Hinc est
nullam fidem regi Christiano datam putant esse
standam, si rationes Evangelij promouendi
postulant. Hinc est quod & olim Admiralio &
stea Navarræo vel Condæo belli signum dant
contra regem, omnes statim ciuitates Euangeli-
ad arma concurrunt, illis iubentibus arma depo-
re, deponunt, illis pecuniæ subsidia flagitant
persoluunt, regi autem ista præcipienti non
quam pictæ in pariete imagini obtemperant.

*Hæretici
Catholicis
regem suum
non ferunt*

Quid ita? quia nimirum isti sunt Angeli, &
Catholicè Christianus, est istis *Satanas*, vnde
batim de rege Carolo IX. & Catholicis ei
Hugonotas adhærescentibus scripsit Beza.

*Beza in
pist. theol.*

Isti sunt fideles Hebræi, Catholici sunt Moabitæ & Madiinitæ. Euangelici cuiuscunque sectæ siue Lutherani, siue Calvinistæ, siue Ariani, siue Trinitarij, semper tamen sunt filij Dei, sunt electus Dei populus, cui Deus regnum Galliarum vt olim Iudæis terram Palestinam condonauit. Catholici autem sunt Cananæi & idololatæ penitus & funditus ad vnum omnes occidendi, vt nec vno eorum superstite noua in Gallijs populi Euangelici soboles instauretur.

Supra s. 351.

Ergo hæretici regem Catholicum optimo iure in regno præidentem, regem suum ferre nolunt: & Catholici hæreticum regem omni iure destitutum in regali throno locare volunt? Latrones cinem bonum regem suum non sustinent, & ciues boni latronem & sicarium sibi regem præficient? Ministri, Angeli Satanae, Michaëlem Archangelum Ducem suum non admittunt, & ciues sanctorum, Deique domestici, Beelzebub qui verè dominatur in hæreticis filijs diffidentia suum in regnum principem volunt adoptare? Vnde hæc tam excellēs prærogatiua hæresi supra fidem, mendacio supra veritatem, tenebris supra lucem, & diabolo supra Deum? quanta est hæc stupiditas? quantus furor & insania?

2. Cor. 12.

14.

Ephes. 2. 2.

19.

Cæterum o nimium miserabiles Catholicos si qui ita peruerse de sua religione sentiunt, felices autem ter & amplius hæreticos qui cum Catholicis talibus in quacunq; orbis regione versantur.

Neque enim vitari potest, quin illic breui paucissimorum annorum curriculo, Catholici in hæreticorum seruitutem Babylonicam ruant, hæretici vicissim in Catholicorum bonis & spolijs superbè triumphent & effuse luxurientur; nimirum vbi hæretici & verbis, & factis, & fœderibus extra intraque regnum iuris, & cōspirationibus, & insidijs, &

aperto Marte, omnique genere acerrime dominationis, Catholicorū à suis ceruicibus dominari depellere satagunt: Catholici autem hæreticorum suum in Catholicos imperium viam facile & conpendiarium siue hæreticorum labore & sudore nunt. Sed hæc de Catholicis Vtopiensibus sunt, vel saltem de hominibus verbo tantum externa specie Catholicis: re vera, tota mentibusque vel Calvinistis, vel plane Atheis. Non enim Catholicus vlla ratione dicendus est, nisi eum hominem regno Gallicano dignum existimemus quem supremi pastores censura iuxta Catholicam & vniuersalem orbis Christiani omnibus imperatoribus fidem, omni Christianorum imperatorum communionem indignum pronuntiauit: ut nec sit eum qui contra sentiat, fidem habere non vniuersalem & Catholicam, sed priuatam & hæreticam, ut pote à fide Catholica orbis Christiani sentientem.

Orbis enim Christiani fides Catholica est à Pontificibus, qui sunt generales Ecclesie pastores omnes eiusdem Ecclesie Christianos tanquam Christiani gregis, siue reges vocentur, siue Imperatores, modo tamen Christiani, à suis pastoribus regeri, & quando opus est excommunicari, siue Christianos dominatu priuari. Hoc Evangelium Christi docet. Hoc fides Christiana semper tenuit. Hoc praxis Christiani orbis in Oriente, in Occidente, in Græcia, in Gallia, in Italia, in Germania, in Polonia, in Angliâ, in Hispania, in quous Christianis non confirmavit. Hoc Concilia generalia suis Conciliis fecerunt ratum. Hoc Christiani subditi moribus docuerunt se vnâ cum Christiane disciplina lacte à matribus ita suxisse, ut pauci tantum, & quod scio, nullus aliquando rex pro-

Non est Catholicus
quicumque
sancti Natiuitatis.

heresim à Sede Apostolica regio iure priuatus sit, quin subditi statim eius obedientiam deseruerint, nisi tyrannico regis metu, tanquam armata manu comprimebantur, ne possent execui quod maxime cupiebant. Atque huic veritati omnis ratio, omnes leges humanæ diuinæque & communis naturæ iura suffragantur. Siquidem longè arctiori nexu, siue ius humanum, siue naturale, siue etiam diuinum respiciamus, mariti vxoribus, vel vxores maritis, liberi parentibus, & mancipia dominis obligantur, quàm subditi certo alicui regi. Hæc enim mera civilis stipulatio est, cæque multis conditionibus temperata. Hæresis autem & vxorem ab obsequio maritali facit immunem, & parentum irritam facit in filiis emancipandis actionem, quia dignum est propter tam atrocitatem delicti, vt filij esse in parentum potestate deserint: & serui quo absoluuntur à debito fidelitatis, dominij, totiusque obsequij, si lapsis manifeste in hæresim aliquo pacto quacunque firmitate vallato tenebantur affrici. Et quid hos à naturali obligatione, & obedientia dico solutos, quum scriptura diuina tam expressè, & maritos in vxorum, & parentes in filiorum, & seruos in dominorum cædem armat, hocque vt sacrificium Deo gratissimum prædicat, si illi à vera Dei religione ad hæresim & idololatriam desciscant!

Atque hoc torum, posse nimirum principem hæreticum & ab Ecclesiæ totius pastore generali, & à suæ quoque provinciæ Episcopis, principatu exul, euidentis ratio ex ipsius naturæ visceribus deducta abundè docet. Quis enim est adeò brutus, vt manum canero correptam non potius velit amputare, quam permittere manum magis magisque ad reliqui corporis perniciem computrescere: Qualis ergo est illa resp. quæ iusta caret autoritate, vel etiam voluntate, pestilentissimum membrum à re-

Nn 3.   liqua

Nulla obedientia debetur hæretico.

Sextus decretal. lib. 5 tit. 2. c. 2. Decretal. Gregor. lib. 5. tit. 7. cap. 16.

Codice de hæret. c. 6. tit. 5. cap. Manichæos Exod. cap. 32. v. 27. Vido supra 465.

liqua populi totius societate segregandi? Quod autem ab hæretico rege virus in vniuersum respub. corpus permaneat, ecquis Christianus ita stupens est qui non sentiat, ita improbus vt dissimulet? Scotia sub Iacobo Bastardo, Angliæ sub Iezaræ illa, Flandriæ sub perdidiosissimo Aurangio, & Galliæ sub Catilina Colignio eiusque federato Cædæo strages & vastitates sint aded recentēs? Hæc si Christiana aliqua respub. Turcam sibi regem velit assumere, quis dubitet pastorem suorum cui à Deo Ecclesiæ procuratio commissa est, electionem Christianis sub anathematis censurâ posse interdicerē? At hæreticus Christianæ fidei hostis est Turca longè capitalior. Nam & in Turca sub crudelissimis Turcarum Imperatoribus seculis degunt Catholici, & hodie viget illic magis semperque magis viguit Catholica fides, quam in Scotia sub illo Baltardo, aut in Angliâ sub Iezaræ illis dominatu. Igitur anathema illud sine dubio currunt, & æterna maledictione apud summum tribunal damnabuntur, quicumque à pastore suo maledictionis pœna prohibiti ne hæreticum regem admittant, eum christianis regem imponi sultant. Rursus sub hæretico rege Gallia quemadmodum gubernabitur? Catholicè, an hæreticè, aut verò Cæsaricè (vt ita loquar) hoc est partim humanè, partim belluinè, ita nimirum vt aliæ prouinciæ sint Catholicae, aliæ hæreticæ? At primum quemadmodum vel fingi potest, vt hæreticus regat Catholicè? improbitas præsit honeste, ministri Satanæ sepe rant Angelicè, infidelitas Calviniana ex meritis blasphemijs & dogmatibus Catholicam fidem fundamentis euertentibus coagmentata, Catholicam fidem suam immortalem hostem, patiatur quum impedire potest, viuentem & vigentem? Si hæreticus quales

*Hæreticus
fidei Catho-
lica infe-
rior quàm
Turca.*

quales illi (Deus bone) Catholici dicendi sunt, qui
 licentes volentes, ferre possunt suam religionem
 eripi sibi, & hæreticos Apostatas Catholicæ reli-
 gioni pro sua libidine imperare! Imò si hoc tole-
 rare iam antea cogitant, nequaquam certè Catho-
 lici, sed vel hæretici, vel potius Athei & infideles
 sūt. Sin verò (quod probabile est) partes aliæ Catho-
 licæ, aliæ hæreticæ sint futuræ, quam citò corruet
 & minutè dilacerabitur monarchia Gallicana: *Om-
 ne siquidem regnum in se diuisum vastatum iri Saluator
 prædicit, & quin statim in multas prouinciolas di-
 scerpatur Gallia, virari nunquam poterit. Alij Lu-
 therani esse volunt, & illi euocabunt ad Euangelij
 defensionem Germanos, alij Euangelium Anglica-
 num præferent, & illi cum eius Euangelij capite se
 colligabunt, Anglisque (vt in prima rebellionè)
 Normanniam & maritimas partes tradent. Et quis
 crimini dabit Catholicis si Hispanos, si Allobroges
 si Burgundos, si Italos, si vel ab extremis Scythiæ
 Asiæque finibus Moscouitam aut Indum ad suum
 auxilium accersant? quando magis honestum est
 & laudabile quemcunque vel remotissimum Afri-
 cæ Americæve incolam Canibalem modo Catho-
 licum Christianis regem dare quàm hæreticū que-
 cunque. Et vero sine controuersia legibus Christia-
 nis maius Americano Catholico ius in regnum
 Gallorum conuenit, quam Calvinistæ qualicunq-
 etiã proximo sanguinis gradu regiam familiam
 attingat. Mulro .n. & infinite multò maius est im-
 pedimentum in hæresi Calviniana, quam in pere-
 grinitate. & peregrinus Catholicus lege successionis
 regni coniunctior est vel Clodouæo F. vel Carolo
 Magno, vel Hugoni Capeto, vel S. Ludonico & aliis
 Catholicis Galliarum regib. quàm Hæricus Nauarr. Cal-
 uinista etiã si fortasse recta serie naturalis generatio-
 nis ad eos*

*Mat. 12.
25.*

*Ruina Fræ-
cia continen-
tali in Na-
uarr. regno*

*Burgundus
Cathol. me-
liore iure
perat regnum
Galliarum
Nauarr.
hæreticus.*

ad eos suæ stirpis originem referret. Firmissima
maximèque rata est Pontificis erga Nauarros
sura, si in lege diuina, si in lege Moysis, si in Euan-
glio Christi, si in fide totius Ecclesiæ Catholice, si
moribus & legibus omnium Christianarum
num, si in ratione, si in natura, aliqua possit
mitudo; & hæc omnia ab eis perfringenda
qui volunt homini hæretico Catholicum
regnum tradere.

Et quid opus est ad supremum Ecclesiæ
confugere, quando in ipsis Galliarum Episcopus
authoritatis est ad regem hæreticum regno abdic-
dum, nisi vel Episcopi & Galli & ab alijs Episcopis
Christianis, & à suis maioribus Episcopis, vel
les Galli à suis maioribus Catholicis nimirum
nerauerint. Si enim Episcopi Galli eandem habent
à Spiritu sancto potestatem in Gallia, quam in Ger-
mania Episcopi Germani, in Polonia Poloni, in
pania Hispani, certè penes eos est regno capellanus
prohibere manifestum hæreticum, quum illi
schismaticos & longè minoribus flagitijs quam
resis secum trahit inquinatos, à gubernaculis de-
cerint. Et si in Archiepiscopis Gallicanis, D. Remigij,
aut D. Rigoberti, aut D. Hincmari, aut Gerardi
& tot aliorum fortissimorum Rhemensium pontifi-
ficum qui nunquam regem coronarunt nisi pro
de fide Catholica tuenda & expellendis hæreticis
firma eis iuramenta, & syngraphas dedisset, & pro
& constantia vigeat, nunquã expectabit Nauar-
us diadema regium & solitas nouis regibus accla-
mationes, sed potius audiet cõtra se omnibus in
hæ Ecclesijs circumsonare illud anathema quod in
sona Iudæ traditoris domini decantare solet Ecclesia,
intelligat non se magis quam Iudam traditorem Gal-
liarum regno adeundo esse idoneum. Audiet omnia

Suprà fol.
365.

Suprà fol.
365.

Nauarra
Gallia reg-
no non ma-
gis idoneo
quã Iudas.

retè Gallos ei imprecantes, *fiant dies eius pauci, & alter principatum eius accipiat*, ad quem ille hæresi pollutus nullam vel tolerabilem iuris speciem, in vlllo Christiano regno potest prætexere, minimè autem in Gallia, vbi regia dominandi potestas ve: è sumitur ab Ecclesia, & ab Ecclesia regibus electis ad Ecclesie defensionem conferitur; id quod omnes antiqui reges, quum coronabantur expressè & verbatim solebant profiteri. Quæ anathemata & excommunicationes, vel summorum totius Ecclesie pontificum, vel particularium Gallie Ecclesie episcoporum vt plenè cumulatèque Navarræum comprehendant magis quàm alios veteres Philippicos, Leones, Copronymos, Boleslaos, Ioannes, aut quoscunque alios vel hæreticos, vel schismaticos, vel tyrannos, facit hæresis eius Calvinianæ quam Navarræus defendit horror & immanitas: & quæ suos cultores multò longiùs à Christo Christianaque fide & Ecclesia disungit & separat, quàm vlla hæresis alios hæresiarchas, vel ipse Alcoranus Mahometitas. Iustissima ergo & Christianissima contra Navarræum hæreticum, Calvinistam adeo Antichristianum, est Ecclesie censura, & sententia qua ille declaratur, *ipso iure priuatus & incapax, ac inhabilis ac succedendum in quibuscunque ducatibus, principatibus, dominijs, & regnis, ac specialiter in regno Francie, in quo tot atrocias & nefaria crimina patrauit*. Quæ sententia omnes Ecclesie filios ita astingit, vt sine grandi ac inèxpiable peccato Navarræum regno Christiano gubernando regem nunquam possint admittere.

*Supra fol.
48. 53. 54*

Sixti V. declaratio contra Henricum Borbon.